

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

**Звіт
про роботу спеціалізованої вченої
ради Д 26.053.16
в Національному педагогічному університеті
імені М. П. Драгоманова
(2010–2013 роки)**

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2013**

УДК 378.014.621

ББК 74.480.41

З - 42

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 1 від 9 вересня 2013 року)*

Укладач: *Крохмаль Н. В.*, вчений секретар спеціалізованої вченої ради
Д 26.053.16, кандидат філософських наук, доцент.

**Відповідальний
за випуск:**

Бех В. П., голова спеціалізованої вченої ради
Д 26.053.16, доктор філософських наук, професор.

З Звіт про роботу спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 в
Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова
(2010-2013 роки): інформаційний бібліографічний покажчик / укладач :
Н. В. Крохмаль ; за заг. ред. В. П. Бега , Н. В. Крохмаль. – К. : Вид-во
НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 79 с.

Спеціалізована вчена рада Д 26.053.16 у Національному педагогічному
університеті імені М. П. Драгоманова працює з жовтня 2008 року. З 2010 по 2013 роки
згідно з наказом МОН України рада продовжила свою роботу. У збірнику
презентуються показники роботи спеціалізованої вченої ради у 2010–2013 роках, а
також анотації захищених дисертацій.

© Бех В. П., Крохмаль Н. В., 2013

© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013

Маскав.

07.10.10

№ 623

*Про створення
спеціалізованої вченої ради*

На підставі постанови Президії Вищої атестаційної комісії України від 06.10.10р. № 2-06/6

НАКАЗУЮ:

1. Створити спеціалізовану вчену раду Д 26.053.16 в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями:

*09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії;
09.00.10 – філософія освіти.*

2. Призначити головою спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 доктора філософських наук, професора **Беха Володимира Павловича**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, перший проректор, 09.00.03, 09.00.10.

3. Призначити заступником голови спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 доктора філософських наук, професора **Предборську Ірину Михайлівну**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри соціальної філософії та філософії освіти, 09.00.03, 09.00.10.

4. Призначити вченим секретарем спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 кандидата філософських наук, доцента **Крохмаль Наталію Василівну**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри управління та євроінтеграції, 09.00.03.

5. Затвердити персональний склад спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16:

- доктор філософських наук, доцент **Андрущенко Тетяна Іванівна**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, завідувач кафедри етики та естетики, 09.00.10;

- доктор філософських наук, доцент **Базалук Олег Олександрович**, Київський університет туризму, економіки і права, завідувач кафедри філософії і соціології, 09.00.03;

- доктор філософських наук, доцент **Бодак Валентина Анатоліївна**, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, професор кафедри філософії, 09.00.10;

- доктор філософських наук, доцент **Вашкевич Віктор Миколайович**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри управління та євроінтеграції, 09.00.03;

- доктор філософських наук, професор **Воронкова Валентина Григорівна**, Запорізька державна інженерна академія, завідувач кафедри менеджменту організацій, 09.00.10;
- доктор філософських наук, доцент **Герасимова Ельвіра Миколаївна**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри соціальної філософії та філософії освіти, 09.00.03;
- доктор філософських наук, доцент **Гомілко Ольга Євгенівна**, Інститут філософії ім. Г.Сковороди НАН України, старший науковий співробітник, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри соціальної філософії та філософії освіти (0,5 ст.), 09.00.03;
- доктор філософських наук, доцент **Дзвінчук Дмитро Іванович**, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, завідувач кафедри державного управління, декан факультету управління та інформаційної діяльності, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри управління і євроінтеграції (0,5 ст.), 09.00.10;
- доктор філософських наук, професор **Заблюцький Віталій Петрович**, Верховна Рада України, депутат Верховної Ради України VI скликання, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри філософії (0,5 ст.), 09.00.10;
- доктор філософських наук, професор **Куцепал Світлана Вікторівна**, Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого, завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін Полтавського факультету, 09.00.03;
- доктор філософських наук, професор **Муляр Володимир Ілліч**, Житомирський державний технологічний університет, завідувач кафедри гуманітарних наук, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри соціальної філософії та філософії освіти (0,5 ст.), 09.00.03;
- доктор філософських наук, старший науковий співробітник **Рижко Лариса Володимирівна**, Центр дослідження науково-технічного потенціалу та історії наук ім. Г.М.Доброва, провідний науковий співробітник, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри теорії та методології соціології (0,5 ст.), 09.00.10;
- доктор історичних наук, доцент **Савельєв Володимир Леонідович**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри соціальної філософії та філософії освіти, 09.00.10;
- доктор філософських наук, професор **Скотна Надія Володимирівна**, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка, декан соціально-гуманітарного факультету, завідувач кафедри практичної психології, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, професор кафедри управління і євроінтеграції (0,5 ст.), 09.00.10;
- доктор філософських наук, доцент **Скубашевська Ольга Станіславівна**, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, завідувач кафедри германського та порівняльного мовознавства, 09.00.10.

6. Встановити термін повноважень спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 від 09.10.2010р. до 09.10.2013р..

Голова ВАК України

В.Ф.Мачулін

3 оригіналом згідно

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ВИТЯГ З НАКАЗУ

29.03.2012

№ 379

м. Київ

Про затвердження рішень
Атестаційної колегії Міністерства
освіти і науки, молоді та спорту
щодо діяльності спеціалізованих
вчених рад від 29 березня 2012 року

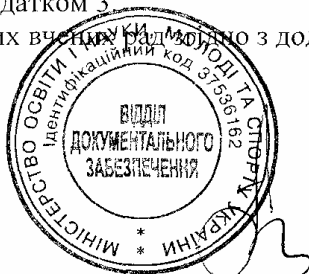
Відповідно до підпункту 26 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, затвердженого Указом Президента України від 08 квітня 2011 року № 410, пункту 9 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 березня 2007 року № 423, розділу I Положення про спеціалізовану вчену раду, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 року № 1059, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 жовтня 2011 року за № 1170/19908, Положення про атестаційну колегію Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14 вересня 2011 року № 1059, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 жовтня 2011 року за № 1169/19907, та на підставі рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 29 березня 2012 року

НАКАЗУЮ:

4. Внести зміни до складу:
спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту дисертації згідно з додатком 3.
спеціалізованих вчених рад згідно з додатком 4.

Міністр

Учений секретар
атестаційної колегії

Д. В. Табачник

В. Д. Бондаренко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ

М.П.ДРАГОМАНОВА

01601, Київ, вул. Пирогова, 9

Телефон 234-11-08

17.02 2012 р. № 04-10/352

Міністерство освіти і наук, молоді та спорту України
Департамент атестації кадрів

Про часткові зміни
у спеціалізованій вченій раді
Д 26.053.16

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова просить розглянути питання про часткові зміни у складі спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16:

1. Вивести зі складу спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 доктора філософських наук, професора кафедри філософії Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка **Бодак Валентину Анатоліївну**, згідно поданої заяви;

2. Ввести до складу спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 доктора філософських наук, доцента, проректора з наукової роботи, завідувача кафедри філософії і економіки освіти Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В.Остроградського **Клепка Сергія Федоровича**, який має науковий ступінь зі спеціальності 09.00.10 – філософія освіти, за профілем ради (відповідно п.2.1. «Положення про спеціалізовану вчену раду») та наукові праці по даній спеціальності.

Додаток на 1 стор.

Ректор університету

В.П.Андрущенко

**Загальні показники роботи
спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16
у Національному педагогічному університеті
імені М. П. Драгоманова
(2010–2013 роки)**

Роки	Спеціальності			
	<i>09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії</i>		<i>09.00.10 – філософія освіти</i>	
	<i>Докторські дисертації</i>	<i>Кандидатські дисертації</i>	<i>Докторські дисертації</i>	<i>Кандидатські дисертації</i>
2010*	–	–	–	–
2011	5	9	2	7
2012	6+1**	11	4	2
2013	7	9+1***	5+1****	2
Всього	19	30	12	11
	72			

*Термін повноважень ради розпочався 09 жовтня 2010 року.

** Проведено колективне рецензування з метою підготовки відгуку.

*** Проведено нострифікацію диплома.

****Проведено колективне рецензування (поглиблене).

2011 рік

У 2011 році в спеціалізованій вченій раді Д 26.053.16 захищено 23 дисертації. З них:

- зі спеціальності **09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії**:
  - на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук* – **5** дисертацій;
  - на здобуття наукового ступеня *кандидата філософських наук* – **9** дисертацій.
- зі спеціальності **09.00.10 – філософія освіти**:
  - на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук* – **2** дисертації;
  - на здобуття наукового ступеня *кандидата філософських наук* – **7** дисертацій.

Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук

ДУБІНІН ВІКТОР ВЛАСОВИЧ. Інтереси народу як предмет соціально-філософського аналізу.

У дисертаційній роботі узагальнені і поглиблені теоретичні та методологічні засади розробки теорії народу та його інтересу. Показано, що народ як особлива природна, суспільна і духовна етнічна спільність є головним суб'єктом суспільно-історичного процесу, атрибутивною ознакою якого є його інтереси. Здійснено генетичний, морфологічний, функціональний і прaksiологічний аналізи явища інтересів народу. Подано авторське бачення проблеми сутності, змісту, форм та механізмів розвитку і захисту, динаміки змін інтересів народу. Обґрунтовано, що інтереси народу мають субстратний та діяльнісний рівні, які розглядаються в динамічному процесі – від інтересів попередніх етнічних спільнот до планетарного людства. Досліджена спроможність держави і громадянського суспільства бути суб'єктами самовираження інтересів народу. Проаналізовано вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на саморозгортання інтереси народів Європи і, зокрема, українського народу. Розкрито історичний досвід вираження і захисту інтересів народу елітними колами, науковцями політичними діячами, починаючи з періоду Київської Русі до початку XXI століття. Запропонована система заходів щодо узгодженості інтересів народу (цілого), політичних партій, елітних кіл (особливого) та особистостей (одиночного) на рівні етнополітики держави і громадянського суспільства.

DUBININ V. V. The people's interests as a subject of social and philosophical analysis.

Dissertation for Doctor's degree in philosophy by speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

Theoretical and methodological principles of studying the theory of people and interests are generalized and extended in the thesis. It is shown that the people as a special, natural, public and spiritual ethnic community is a leading substance of social and historical process, the attributive features of which are its interests. Genetic, morphological, functional and praxiological analyses of the phenomena of the people's interests are done. The author defends the point of the problem of the form and content correlation, classification of the form and dynamics of transformed forms of expression and defense of people's interests. The disposition that people's interests are of subtractive and action levels, which should be viewed within the dynamic process – from the interests of former ethnic communities to the planetary mankind is defended in the thesis. The ability of the state and the civil society to be the objects of the people's interests self-expression is explored. The analysis of the influence of globalizational and integrational processes on the interests of the peoples of Europe and, in particular, on the Ukrainian people's interests is carried out in this work. The historical

---

experience of expression and protection of the Ukrainian people's interests by elite circles, scientific and political figures from the times of Kiev Rus up to the beginning of the XXI century has been revealed. The system of measures concerning the coordination of interests of the people (as a whole), political parties, elite circles (detached) and individuals (isolated) on the levels of state ethnic policy and civil society is proposed.

ДУЛІН ПЕТРО ГЕОРГІЙОВИЧ. Консолідуюча функція духовних цінностей у розвитку українського суспільства.

Дослідження присвячене комплексному філософському аналізу духовних цінностей з метою обґрунтування детермінант, які посилюють і закріплюють їх консолідуючу функцію в розвитку суспільства. Доводиться, що фундаментальною цінністю духовної сфери народного буття є людська і громадянська гідність. Встановлено, що потенційно і актуально наймогутніша консолідуюча функція в системі духовних цінностей належить гуманістичним цінностям права і правової держави, а ключовою цінністю філософії консолідації є “право людини”. Проаналізована роль і місце православ'я у системі духовних цінностей і в українському конфесійному плюралізмі. Обґрунтовано, що історично цінності православ'я найбільш гармонійні традиційній духовності більшості народу України. Будучи фундаментом народної ідеї, вони зберігають українську культурну ідентичність, пов'язують її з православною рештою світу, утримують разом доволі цивілізаційно різновекторні регіони країни. Доведено, що механізмом посилення і зміцнення консолідуючої функції системи моральних цінностей у розвитку українського суспільства є культивування гуманоцентризму, толерантності, самобутніх культурних традицій і цінностей організованого суспільства, асиміляція перфекціоністської нормативно-етичної парадигми і рестриктивної концепції моралі, безпосередньо пов'язаних з християнством, етика якого найбільш адекватна досвіду істинної моралі.

DULIN P. G. Consolidating function of spiritual values in development of Ukrainian society.

Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy, 09.00.03 – Social philosophy and philosophy of history.

The research deals with complex philosophical analysis of religious values in order to substantiate determinants which enhance and reinforce their consolidating function in the development of society. It is proved that the fundamental value of the spiritual spheres of people's life are human and civil dignity. It is ascertained that potentially and actually the most powerful consolidating function in the system of spiritual values is the humanistic values of law and rule-of-law state and the key value of consolidating philosophy is the “human right”. The role and place of Orthodoxy in the system of spiritual values in the Ukrainian confessional pluralism is analyzed. It is proved that historical Orthodox values are the most harmonious to the traditional spirituality of the majority of the people of Ukraine. Being basis of the folk ideas, they keep Ukrainian cultural identity, linking it with the rest of the Orthodox world and hold together quite different civilized regions of the country. It is proved that the mechanism of enhancing and strengthening of the consolidating function of moral values in the development of Ukrainian society is cultivation of humanocentrism,

---

tolerance and distinctive cultural traditions and values of organized society, assimilation of perfectionist legal and ethical paradigm and restrictive conception of morality, directly associated with Christianity, whose ethics is the most adequate to the experience of true morality.

ЗАЙЦЕВ МИКОЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Здійснення людини індивідуально-особистісним буттям як проблема європейської парадигми культури.

Дисертація присвячена дослідженню феномену людської індивідуальності шляхом концептуалізації умов здійснення людини індивідуально-особистісним буттям.

У дослідженні визначено формотворчі принципи буття європейської людини у світі: а) упорядкування (покладання певного, історично конкретного порядку) світу, б) розум як засіб цього упорядкування і в) боротьба як спосіб реалізації покладеного порядку.

Доведено, що формотворчі ідеї культурної парадигми зумовлюють онтологію європейської людини, стають підвалинами її родових та індивідуалізованих визначеностей. Здійснено філософсько-культурологічна інтерпретація таких способів здійснення людини індивідуальним буттям, які охоплюються поняттями “індивідуальність” та “особистість”.

Розкрито методологічний потенціал концепту “індивідуальність” як резерву невизначеності, що у своїй дійсності є згустком невиявлених, але потенційно можливих способів буття, необхідних суспільству, щоб бути готовим до змін у кризові моменти історичного процесу. Визначено історичні форми здійснення людини індивідуально-особистісним буттям.

Проінтерпретовано культурну реальність своєрідну “ауру”, яка несе у собі можливість протистояти уніфікувальним тенденціям соціуму, індивідуально самовизначатися, а отже здійснювати особистісні вчинки і бути за них відповідальним.

MYKOLA ZAJCEV. The human accomplishment by individual and personal being as problem of the European cultural paradigm.

Dissertation for receiving a scientific degree of a Doctor Hab. of Science in Philosophy, specialty 09.00.03 – Social philosophy and philosophy of history.

The dissertation has been devoted to researching a phenomenon of human individuality in the context of the European socio-cultural situation in the end of the 20th – beginning of the 21st centuries through conceptualization of the conditions of a human’s accomplishment by individual and personal existing.

The form-building principles of a European person’s existing in the world have been determined. Among them: a) regulation of the world (creating certain, historically concrete order), b) intellect as a mean of this regulation, and c) struggle as a way to implement this created order. The paradigm character of the mentioned principles have been grounded, and their sources, reaching the antiquity times where movement from the Chaos to the Space has been comprehended as a necessary condition of a general human’s accomplishment through existing, have been determined. It has been shown that the mentioned form-building principles of a European’s accomplishment in their historic development acquire, according to the epoch, special manifestations but preserve their defining meaning.

It has been approved that the form-building ideas of the cultural paradigm have been causing ontology of a European person and becoming the basics for the person's ancestral and individualized determinations. The new terms of the "European cultural paradigm" and "determining definitions of a person" have been introduced. It has been shown that a person not only assimilates the existing socio-cultural grounds but forms own attitude to the world on their basis and as a result, the environment for their individual and personal existing. The philosophical and cultural interpretation of the ways of accomplishment the individual existing of a person which include terms "individuality" and "personality" have been fulfilled. Functionally, a personality creates a necessary level of the individual diversity as a condition of the full existing of social integer.

Individuality as the one "unpacking" their future in vagueness and opening possible vectors of the social existing has been interpreted. It has been shown that by directing the possible vectors the individuality in their opposition to the existing goes beyond the given socio-cultural situation and opens new mental horizons from this transcendent position. It has been determined that the new horizons in their reality to the individuality mediate the individuality's attitude toward the existing socio-cultural circumstances and become value criteria from the position of which they are evaluated, transforming to the grounds on which the individuality is forming their lifestyle that modifies into the environment for their existing – cultural reality. The methodological potential of the "individuality" concept as a reserve of uncertainty which is a core of hidden but potentially possible ways of existing, needed for a society to be ready for changes during crisis moments of the historical process, has been presented. The concept's heuristic content and theoretical meaning for socio-cultural researches have been shown. The historic forms of accomplishing a person by the individual and personal existing have been determined.

Socio-cultural reality as spontaneity of the individual and personal existing as "aura" that brings a possibility to withstand the unifying society tendencies, self-determine individually, make individual deeds and be responsible for them has been researched. Structural parameters of the cultural reality and their importance in accomplishing a person by individual existing have been defined.

КОСТРЮКОВ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ. Особливості взаємодії культури та влади в трансформаційному суспільстві (соціально-філософський аналіз).

Дисертація присвячена актуалізації та соціально-філософській концептуалізації особливостей взаємодії культури і влади в умовах трансформаційного суспільства, аналізу механізмів такої взаємодії в історично-перехідних типах соціальних систем, зокрема, в суспільстві, що стверджується як демократично-орієнтоване під час подолання суспільних рудиментів тоталітарного спрямування. Виявлено специфіку, умови та особливості розвитку культури тоталітарного суспільства, сформульовано методологію визначення та класифікації критеріїв (показників, вимірів) культурного рівня різного типу суспільств та показані такі критерії (показники, виміри). Здійснено аналіз чинників, які зумовлюють процес взаємодії культури та політичної влади в демократично-орієнтованому суспільстві, а також вивчено шляхи і засоби оптимізації такої взаємодії; виявлено специфіку феномену "культура політичної влади" та його суспільної ролі, обґрунтовано культуру як суттєвий чинник стабілізації влади та виявлено основні канали впливу культури на політичну владу в демократично-

---

орієнтованому суспільстві. Досліджено особливості взаємодії культури та політичної влади в сучасному українському суспільстві.

KOSTRYUKOV S. V. Peculiarities of an interaction of the culture and authority in the transformational society (social philosophical analysis).

Dissertation to obtain the scientific degree of the Doctor of Philosophical sciences in speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of a history.

Dissertation is dedicated to actualization and social philosophical conceptualization of the peculiarities of an interaction of the culture and authority in conditions of a transformational society, to the analysis of the mechanisms of such a kind of interaction in the historically transitional types of social systems, in particular, in a society that is affirmed to be democratically oriented during the struggle against social rudiments of a totalitarian direction. The specific character, conditions and peculiarities of a development of a totalitarian society culture was found out. The methodology of determination and classification of the cultural degree of different types of society criteria (indicators and measures) was formulated and also these criteria were presented in the paper (indicators and measures). The analysis of the factors causing the process of an interaction of a culture and political authority in the democratically oriented society was made up and also the ways and means of optimization of this kind of interaction were learnt; the specific characteristic of a phenomenon “the political authority culture” and its role in society was found out, culture as a considerable factor of an authority stabilization was substantiated and the main channels of the culture influence on the political authority in the democratically oriented society were determined. The peculiarities of an interaction of a culture and political authority in the modern Ukrainian society were researched.

НЕМЧИНОВ ІГОР ГЕНАДІЙОВИЧ. Російський великий історичний наратив: джерела та умови формування.

Дисертація репрезентує дослідження джерел та умов формування “звичайної схеми” російської історії як великого історичного наративу. Головним джерелом російського великого історичного наративу визнається “київська спадщина”, серед джерел визнаються та досліджуються теорія про “Москву – третій Рим” Філофея та московська ідея самодержавної влади, сформована шляхом додавання візантійської традиції до суто московських уявлень про православного царя.

У праці аналізуються умови формування російського великого історичного наративу у “післяпетровській” Росії XVIII – першій половині XIX ст. та доводиться, що остаточне його авторство належить державній владі, оскільки осердям будь-яких філософсько-історичних побудов в Росії є держава, а самодержавство, як принцип “єдиноначалія”, визнається “душею Росії”.

IHOR NEMCHYNOV. Russian Historical Grand-Narrative: Origins and Condition of the its Formation.

Dissertation for Doctor’s degree in philosophy by speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The dissertation presents a study of sources and conditions of forming of “ordinary chart” of Russia’s history as a historical grand-narrative. Kyiv an legacy is recognized to be the main source of Russian historical grand-narrative. Among other sources the theory about

---

“Moscow – The Third Rome” of monk Philotheus and Moscow idea of autocratic power, formed by adding of Byzantine tradition to purely Moscow ideas about an orthodox tsar, are recognized and studied too.

The work analyses the conditions of forming of Russian historical grand-narrative in “Post-Peter” Russia of XVIII through the first half of XIX century and proves that its final authorship belongs to the state power, because the core of any philosophical and historical constructions in Russia is the state, and autocracy as the principle of undivided “authority” is acknowledged to be the “soul of Russia”.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук

АРАБЧУК ЯРОСЛАВ ІЛЛІЧ. Основні чинники соціалізації особистості в полікультурному середовищі.

У роботі здійснено соціально-філософський аналіз соціалізації особистості в полікультурному середовищі та визначено особливості означеного процесу. На підставі аналізу основних концептуальних підходів до проблеми соціалізації останню визначено як складний, багатоаспектний процес засвоєння індивідом соціально-культурного досвіду шляхом його багаторівневого включення в суспільні відносини з метою формування індивідуальності як суб’єкта подальшого розвитку соціальної системи. У дисертації обґрунтовується, що культурно-історичний тип суспільства визначає специфіку процесу соціалізації. В інформаційному суспільстві особливості соціалізації пов’язані із кризою традиційних інститутів соціалізації, а включення індивіда в систему суспільних відносин доповнюється використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що породжує тенденції переходу як до креативної моделі соціалізації, так і до збільшення можливостей маніпуляції свідомістю людей. Визначено специфіку і суперечності соціалізації індивіда в сучасному українському суспільстві та запропоновано можливі шляхи оптимізації зазначеного процесу.

ARABCHUK Y. I. The main factors of personality socialization in a multicultural environment.

Thesis for a Candidate Degree in Philosophy. Speciality – 09.00.03 – Social philosophy and philosophy of history.

The research deals with the social and philosophical analysis of personality socialization in a multicultural environment and determines the peculiarities of this process. The analysis of the main conceptual approaches to the problem of socialization is defined as complex, multifold learning process of socio-cultural experience through its multilevel inclusion in public relations for the formation of identity as a subject of further development of the social system. In the thesis, that cultural-historical type of society determines the specificity of the process of socialization. In the information society socialization is associated with the crisis of traditional institutions of socialization, and inclusion of the individual in social relations is complemented by modern information and communication technologies creates tendencies to move as a creative model of socialization, and to increase opportunities for manipulation of the consciousness of people. Determined is the specificity of individual socialization and contradictions in the Ukrainian society and ways of optimization of this process.

БАБІЙ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ. Соціальна робота як фактор формування світоглядної культури студентської молоді (філософський аспект).

Дисертацію присвячено комплексному аналізу формування соціальної роботи та світоглядної культури як цілого і частини у структурі соціального організму країни. Соціальну роботу представлено як вид продуктивної діяльності людини та як системне утворення, що потребує свого інфраструктурного забезпечення.

У роботі встановлено їх природу, структурні відмінності та функціональні залежності. Розглянуто механізм взаємодії соціальної роботи та громадянського суспільства, виділено фази прямого (особистість людини – сім'я – перехідного (трудова колективи) – зворотного (середній клас – еліта) руху.

Виокремлено провідний фактор оптимізації формування громадянського суспільства засобами соціальної роботи в Україні – реалізація соціальних прав людини на основі Конституції (право у сфері житла, соціального захисту, зайнятості, охорони здоров'я та освіти), що, з одного боку, веде до зростання рівня соціальності української держави, а з іншого – реально відкриває можливість вступу її до Ради Європи.

Означено проблеми й перспективи інтеграції національної та європейської систем соціальної роботи.

BAVIY S. M. Social work as a factor of the students youth world-view culture formation (philosophical aspect).

Dissertation to obtain the scientific degree of a candidate of philosophical sciences in speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of a history.

Dissertation is dedicated to the complex analysis of the social work and the world-view culture formation as a whole and as a part in the structure of the social organism of a country. The social work is presented as a type of a person's productive activity and as a system formation that needs its infrastructural support.

Its nature, cultural distinctions and functional dependences were determined in the paper. A mechanism of an interaction of the social work and a civil society was examined. It was sorted out the stages of a direct (personality – family – transitional (labour staff) – reverse (middle class – elite) movement.

The main factor of optimization of a civil society formation by means of social work in Ukraine was singled out – realization of the human social rights on the basis of Constitution (rights in the sphere of accommodation, social defense, employment, health protection and education) that on one hand leads to the increase of the Ukrainian state sociality degree and on the other hand really opens the possibility to enter the European Council.

The main problems and perspectives of the national and European systems of the social work integration were shown.

БЕЛЯЄВА ЛЯЛЯ ГЕОРГІЙВНА. Музичний вимір буття людини та соціальної реальності.

У дисертаційному дослідженні здійснюється спроба простежити весь діапазон прояву музики на різних рівнях буття людини і соціальної реальності з метою показати шляхи вирішення так званої психофізичної проблеми в максимально широкому контексті.

Вивчення зазначеного діапазону дозволяє виявити як на індивідуальному, так і на соціальному рівні низку фактів і феноменів, природа яких не зводиться до тілесних і психічних процесів. Людина осягає духовне буття музики, оскільки вона сама (у своєму глибинному бутті) є дух. У суспільстві виявляється елемент, не підвладний течії соціального часу, – інститут музичної класики, в якому відображений духовний досвід композиторів різних епох і поколінь.

Розуміння буття людини та суспільства в рамках психофізичної проблеми виявляється недостатнім. В обох випадках необхідно створення більш досконалої, гнучкої та універсальної парадигми. Психофізична проблема вирішується за межами її дуалістичного тлумачення.

BELYAYEVA L. G. The musical dimension of human existence and of social reality.

Thesis for the candidate's degree in philosophical sciences, specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis represents an attempt to research the entire range of musical manifestations in order to show the ways of solving of the so-called psychophysical (or mind-body) problem in the widest context.

The study reveals a number of facts and phenomena (both on the individual and social levels) which nature not reducible to bodily and psychical processes. One realizes the musical spiritual existence just because he (in his deepest existence) is a spirit. On the other hand in the social reality there is an element not subject to the social time flow – the institute of musical classics. This institute reflects the spiritual experience of composers of different epochs and generations.

So understanding of human existence and of social reality existence in the context of psychophysical problem is insufficient. In both cases there is a need to develop more advanced, flexible and universal paradigm. The solution of the psychophysical problem is beyond its dualistic interpretation.

ГАЛУШКО ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ. Прогнозування як засіб соціокультурних перетворень в Україні.

Дисертація присвячена розробці концепції праксеологічного й соціокультурного аспектів прогнозування. Доводиться, що теоретико-методологічні підходи до прогнозування не є усталеними, вони еволюціонують під впливом соціокультурних і праксеологічних чинників. Доводиться, що основні поняття футурології мають спільну онтологію, гносеологічні і феноменологічні принципи. Сучасна наука про майбутнє є праксеологічно спрямованою. Встановлено, що між інтуїтивним і формалізованим підходами до прогнозування існує відмінність на рівні довгострокового прогнозування, а на короткостроковому прогнозуванні вони взаємодоповнюють один одного. Розкриваються основні методологічні принципи соціального проектування, які обумовлюються взаємодією соціуму, проекту та побіжними чинниками. Останні можуть виступати “шумами” реалізації проекту, або сприятимуть ефективнішій реалізації проекту. Виноситься пропозиція щодо створення в Україні державної незалежної системи стратегічного прогнозування та планування.

GALUSHKO A. S. Forecasting as a means of sociocultural transformations in Ukraine.

The dissertation on reception of scientific candidate's degree of philosophical sciences by speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The dissertation is devoted to development of the concept of praxeological and sociocultural aspects of forecasting. It is proved, that methodology-theoretical approaches to forecasting are not settled, they evolve under influence of sociocultural and praxeological factors. It is proved, that the basic concepts of futurology have mutual ontology, gnoseological and phenomenological principles. The modern science about the future is praxeologically directed. It is established, that between the intuitive and formalized approaches to forecasting there is a difference at a level of long-term forecasting, and on short-term forecasting they mutually supplement each other. The basic methodological principles of social projecting are revealed, which are determined by reciprocal action of society, the project and attendant factors. The last can act as “noise” of realization of the project or will facilitate more effective realization of the project. It is submitted the proposal to make the state independent system of the strategic forecasting and planning in Ukraine.

НАЗАРЕНКО МАРІЯ СЕРГІЙВНА. Есхатологія в соціально-філософському дискурсі ХХ століття.

У дисертаційному дослідженні здійснюється системний аналіз філософської есхатології у світлі соціально-філософського дискурсу ХХ століття. Визначено основні передумови формування есхатологічних концептів, чинники актуалізації есхатологічної свідомості. Проводиться компаративний аналіз основних положень філософських вчень представників постіндустріального утопізму, а також постмодернізму. Виявлено їх генетичний зв'язок із стародавніми формами есхатології, а також есхатологічними концепціями, представленими у класичній парадигмі, зокрема філософією Г.В.Ф. Гегеля, І. Канта, Ф. Ніцше, М. Гайдегера.

NAZARENKO MARIA. Eschatology in Social and Philosophic Discourse of the XX Century. Dissertation of the Candidate of Philosophic Sciences in the Speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

Philosophic eschatology is systematically analysed in the light of XX century's social and philosophic discourse in this dissertation research. The basic pre-conditions of forming of eschatologic concepts and factors of actualization of eschatologic conscience are examined. Comparative analysis of basic positions of philosophers of postindustrial utopism and postmodernism representatives are made. Their genetic connection with ancient eschatology forms and eschatological conceptions represented in classic paradigm, in particular Hegel's, Kant's, Nietzsche's and Heidegger's philosophies, is discovered.

ПУСТОВОЙТ ВАЛЕНТИН ІВАНОВИЧ. Утопічний та антиутопічний досвід соціального проектування в контексті глобальних проблем сучасності.

Дисертація присвячена соціально-філософському аналізу досвіду утопічного та антиутопічного соціального проектування, можливості його використання для розробки соціальних моделей, за допомогою яких можуть бути розв'язані глобальні

проблеми, здійснені експертні оцінки таких проектів. Обґрунтовано, що головною помилкою при розробці та реалізації утопічних конструктів було неврахування ефекту емерджентності.

Прогнозується, що внаслідок нездатності сучасних міжнародних інституцій на чолі з ООН координувати діяльність світової спільноти для відвернення глобальних загроз може утворитися загальнопланетарне наддержавне соціальне утворення. Здійснено соціально-філософський аналіз, за яких умом це утворення може перетворитися на світову тоталітарну державу.

PUSTOVOYT V. I. The utopian and dystopian experience in social project planning under the global problems of contemporary word.

The thesis for the candidate degree of philosophy in specialty 09.00.03 Social philosophy and philosophy of history.

The subject of the thesis is social and philosophical analysis of utopian and dystopian social project planning experience, the possibility of it's usage for social models developing that may help to solve global problems, the scientific assessment of mentioned projects. It was proved that the principal mistake in utopian construct making was made by omission of emergence effect.

It is forecasted that due to the incapacity of modern international institutions headed by UN to coordinate the activities of the world community, the global planetary nongovernmental social organization may occur. The social and philosophical analysis was conducted in order to define the conditions in which the organization may transform into world totalitarian state.

РЕМЕНЕЦЬ ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА. Базові цінності становлення громадянського суспільства в Україні.

Дисертацію присвячено аналізу цінностей громадянського суспільства та дослідженню базових цінностей, в основі яких лежать архетипи культури становлення громадянського суспільства в Україні. Розкрито сутність понять “цінність”, “соціально-антропологічна цінність”, “громадянське суспільство” як соціально-філософських категорій. Представлено розвиток понять “цінність”, “громадянське суспільство” в історії філософської думки, досліджено концептуальні підходи до них. Показано взаємозв'язок цінностей як феноменів культури з архетипами культури, як основою для формування цінностей. Охарактеризовано критерії структуризації цінностей, механізми формування соціальних цінностей, розглянуто цінності як детермінанти людської поведінки. Показано перспективи розвитку соціально-антропологічних цінностей в сучасну добу, досліджено актуалізацію та трансформацію цінностей громадянського суспільства.

REMENETS O. V. Basic values of the civil society development in Ukraine.

Dissertation for the Candidate of philosophy degree on speciality 09.00.03 –Social Philosophy and Philosophy of History.

The Dissertation is devoted to the analysis of civil society values and the research of basic values, which are based on culture archetypes of civil society in Ukraine. The author of the study defined the concepts “value” and “civil society” as social and philosophical

---

categories. There was represented the development of concepts “value”, “civil society” in the history of philosophical and sociological thought and conceptual approaches to these concepts were researched. The correlation of values as cultural phenomena with archetypes of culture as the basis for the formation of values has been exposed. In the work criteria of values structuring and mechanisms of social values formation in philosophy have been characterized; values are considered as determinants of human behavior. The prospects of social values development in the modern era and the actualization and transformation of values of civil society are exposed.

СОЛЯНИК СВИТЛАНА ФЕДОРІВНА. Туризм як соціоетичний чинник суспільного життя.

Дисертація присвячена дослідженню комплексу питань, пов'язаних з феноменом туризму як соціоетичного чинника в умовах нестабільного, перехідного суспільства. Мета дослідження полягає в соціально-філософському аналізі туризму як соціального інституту, що системно впливає на всі сфери суспільного життя, забезпечуючи їх розвиток, ускладнення і вдосконалення. Визначені основні аксеологічні екзистенціали туризму: “благо” (добро), “свобода”, “спілкування”, “відповідальність”.

Показано, що туризм своїми культурними засобами та соціальними орієнтаціями є одним із вагомих чинників узгодження суспільних та індивідуальних інтересів, запровадження коеволюційного типу взаємин суспільства і природи, мінімізації суспільного зла, впровадження антикризової стратегії сталого розвитку, забезпечення миру на Землі. Розкрита концептуальна сутність і основні форми прояву “відповідального туризму” в сучасних соціальних практиках.

SOLYANYK S. F. Tourism as socio-ethical factor of social life.

The thesis for candidate's degree in Philosophy in specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The dissertation is devoted to investigation of the complex of questions that connected with the phenomenon of tourism as socio-ethical factor of development of society in conditions of unstable transition society. The goal of investigation consist in socio-philosophical analysis of tourism as social institution that systemically influence on all spheres of social life provided their improvement, complication and development. In dissertation are define axiological “existentials” in tourism: beneficial (goodness), freedom, communication, responsibility.

It was shown that tourism according to its cultural means and social orientations is one of the important factor of promotion of peace on Earth, coincidence of social and individual interests, providing of co-evolutional type of connections of society and nature, minimization of social evil, indoctrination of anti-crises strategy of stable development. In dissertation expose conceptual essence and main forms of reveal of “responsible tourism” in modern social practice.

ЧЕРНОВА ЛЮДМИЛА ПАВЛІВНА. Соціально-філософська рефлексія сучасної наукової картини світу.

Дисертацію присвячено комплексному соціально-філософському аналізу сучасної наукової картини світу сприйняттю та осмисленню її в сучасних умовах глобалізації та інформаційної революції. У роботі визначено зміст і сенс основного й опорного поняття “наукової картини світу” у філософії і науці. Досліджено особливості та принципи формування наукової картини світу від часу виникнення і до наших днів.

У дисертації узагальнено і уточнено складові частини сучасної картини світу: вона розкриває багатовимірний і складний світ на ґрунті універсального еволюціонізму і описує нестационарний Всесвіт від його початку і до сучасного стану речей як еволюційний процес.

Проаналізовано процес становлення філософії науки та основні етапи її розвитку.

Виявлено доконечність і методологічну доцільність образу, моделі, картини світу, здатних об’єктивно відображати дійсність і водночас урахувувати її людиномірно-ціннісну сутність.

Визначено й проаналізовано основні наукові здобутки ХХ століття й проблеми побудови сучасної наукової картини світу. А також розглянута роль філософії в розкритті світоглядного сенсу сучасної картини світу.

CHERNOVA L. P. Social philosophical reflection of a modern scientific picture of the world.

Dissertation to obtain scientific degree of a Candidate of philosophical sciences in speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

Dissertation is dedicated to the complex social philosophical analysis of a modern scientific picture of the world, its perception and understanding in the modern globalization and informational revolution conditions. In the paper there were specified the contents and sense of the main and basic notion “scientific picture of the world” within philosophy and science. The peculiarities and principles of scientific picture of the world formation since the creation and till modern times were researched in the paper.

In the dissertation there were generalized and specified the constituent parts of the modern picture of the world: it describes multidimensional and intricate world on the basis of a universal evolutionism and describes non-stationary Universe since its beginning and till modern state of things as an evolutionary process.

The process of philosophy of a science formation and the main stages of its development was analyzed.

In the paper there was found out a finiteness and methodological reasonability of an image, model and picture of the world able to reflect objectively the reality and meanwhile take into account its human-valuable meaning.

The main scientific researches of the 20th century and problems of a modern scientific picture of the world building were specified and analyzed. Moreover, the role of philosophy in the description of the world outlook sense of a modern picture of the world was learnt.

Спеціальність 09.00.10 – філософія освіти

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук

АШИТОК НАДІЯ ІВАНІВНА. Мовна картина світу у філософсько-освітньому дискурсі.

Дисертація є дослідженням цілісної філософсько-освітньої парадигми мовної картини світу, яка відображає тенденції і пріоритетні шляхи формування цієї картини як репрезентанта світогляду та життєвих цінностей особистості засобами освіти й виховання. У дослідженні вперше визначається мовна картина світу у філософсько-освітньому дискурсі, вивчається взаємодія раціональної та ірраціональної форм пізнання у процесі становлення цієї картини, її роль у формуванні креативної, гуманітарно-спрямованої мовної картини світу; аналізується специфіка її утворення на рівні загального (національна мова), окремого (мова соціальної групи) та одиничного (мовна картина світу особистості). Науковий, фізично-трудоий і морально-етичний компоненти мовної картини характеризуються як засоби репрезентації концептуальної картини світу, яка досягається молодим поколінням в контексті основних напрямів навчально-виховного процесу – раціонального, фізично-трудоого, морально-етичного. У дисертаційній роботі обґрунтовується ефективність суб'єкт-суб'єктної освітньо-виховної парадигми у процесі становлення мовної картини світу; показана своєрідність її утворення як чинника захисту національної ідентичності молодого покоління в умовах глобалізації.

ASHYTOK N. I. Linguistic picture of the world in a philosophical and educational discourse.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, speciality 09.00.10 – Philosophy of Education.

The dissertation is a research of an integral philosophical and educational paradigm of the linguistic picture of the world, which represents tendencies and priority ways of forming of this picture as a representative of worldview and vital values of a personality by means of education and upbringing. In the research the linguistic picture of the world is defined in a philosophical and educational dimension for the first time, the interaction between rational and irrational cognition forms in the making of this picture, its role in forming of creative, humanitarially directed linguistic picture of the world are studied; the specificity of its formation at the level of the general (the national language), particular (the language of a social group) and singular (the linguistic picture of the world of a personality) is analysed. Scientific, physical and labour, moral and ethical components of the linguistic picture are characterized as means of representation of the conceptual picture of the world, which is perceived by a young generation in the context of basic directions of an educational and upbringing process, such as rational, physical and labour, moral and ethical ones. In the dissertation work the efficiency of subject-subject educational and upbringing paradigm in the making of the linguistic picture of the world is grounded; its formation peculiarity as a factor of the young generation national identity maintenance under the conditions of globalization is illustrated.

МОЛОДИЧЕНКО ВАЛЕНТИН ВІКТОРОВИЧ. Соціокультурна динаміка цінностей у дискурсі модернізації освіти.

У роботі здійснено теоретичне вирішення проблеми модернізації цінностей в українському суспільстві засобами освіти. Висвітлюються системні реформування вищої освіти, розкриваються теоретичні засади розвитку вищої освіти України в XXI столітті, визначаються економічні складові, напрямок та порядок проведення системних реформ, обґрунтовується необхідність інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір.

Доведено, що показником та водночас чинником соціокультурної трансформації українського суспільства є “модернізація” та “постмодернізація” ціннісного дискурсу різних елементів соціального. Процес “модернізації” та “постмодернізації” аксіофеноменів студентської молоді проаналізовано як головний чинник формування її суб’єктних характеристик. Визначено співвідношення соціалізації та самоконструювання у процесі формування сучасної особистості.

Аналізуються шляхи модернізації освіти України в контексті Болонських декларацій, зокрема, підвищення науковості навчального процесу, перехід до кредитно-модульної систем, маніпулятивні технології та принципи, а також засоби забезпечення від них сучасної молоді, розглядаються форми і напрями академічної мобільності.

MOLODYCHENKO V. V. Socio-cultural dynamics of values in the discourse of modernization of education.

Dissertation for Doctor’s degree in philosophy by speciality 09.00.10 – philosophy of education.

The theoretical conclusion of problem of modernization of values in the Ukrainian society by means of education is made in this thesis. Systems reforms in the higher education are highlighted, theoretical foundations of development of the higher education in Ukraine in the XXI century are disclosed, economic components, direction and conduct of system reforms are defined, the necessity of integration of higher education of Ukraine in the European educational space is substantiated. Proved, that “modernization” and “postmodernization” of the value discourse of different elements of the social are the factors and at the same time are causes of the socio-cultural transformation of Ukrainian society. The process of “modernization” and “postmodernization” of axiophenomena of student youth analyzed as a key factor in shaping its subjective characteristics. Correlation of socialization and self-construction in the process of formation of modern identity is defined.

Ways of modernization of the system of education of Ukraine in the context of the Bologna Declaration, in particular, improvement of scientific character of the learning process, switching to the credit and modular systems, manipulative technologies and principles, as well as means of securing today's youth from them, are analyzed, the forms and directions of academic mobility are shown in the work.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук**

АРТИМОНОВА ТЕТЯНА ПЕТРІВНА. Ціннісний дискурс студентської молоді в період ринкових та демократичних трансформацій.

Робота презентує зміст нової парадигми системи цінностей і ціннісних орієнтацій студентської молоді, яка формується в період ринкових та демократичних трансформацій, враховує ментальність українського народу, його традиції, культуру, забезпечує дієвість і творчу активність молоді.

Визначено, що проблема ціннісного дискурсу студентської молоді є традиційною у філософії освіти й одночасно, новою й актуальною, особливо для трансформаційних суспільств, які характеризуються змінною динамікою розвитку, руйнацією усталених, пошуком та утвердженням новітніх світоглядно-ціннісних пріоритетів. Доведено, що поняття “цінності”, зберігаючи традиційно визначений філософсько-світоглядний зміст, в трансформаційному суспільстві одночасно доповнюється новими характеристиками, обумовленими своєрідним духом епохи, логікою змін, які дозволяють говорити про “нову парадигму цінностей”, що утверджується у цьому суспільстві. Подано механізм формування ціннісних орієнтацій молоді.

Проаналізовано основні змінні характеристики нової парадигми цінностей студентської молоді, визначено основні фактори динаміки цінностей сучасної молоді у відповідності з трансформаційними (внутрішніми і зовнішніми) процесами, що відбуваються в Україні і в світі.

ARTIMONOVA T. P. Value discourse of students in times of market and democratic transformations. – Manuscript.

Thesis for a degree of Ph.D. in philosophy, specialty 09.00.10 – philosophy of education.

The work presents a content of the new paradigm of system of values and value orientations of students, that is formed in the period of market and democratic transformations, takes into account the mentality of the Ukrainian people, its traditions, culture and ensures the effective and creative activity of youth.

It is determined that the problem of value discourse of students is traditional in the philosophy of education and at the same time new and urgent, especially for the transformational societies, characterized by variable growth dynamics, destruction of steady value-ideological priorities, search and establishment of the new ones. It is proved, that the concept of "value", preserving its traditionally defined philosophical and ideological content, in transformational society is simultaneously supplemented with new features, determinable by the original spirit of the era, the logics of the changes, that allow us to speak about a “new paradigm of values”, that are establishing in this society. Mechanism of formation of the value orientations of youth is given.

The basic variables of the new paradigm of values of students is analyzed, main factors of the dynamics of values of modern youth under the transformation (internal and external) processes that take place in Ukraine and worldwide are determined.

ГОНЧАРЕНКО ОЛЬГА АНАТОЛІВНА. Філософсько-педагогічна концепція С. Балея у сучасному освітньому дискурсі.

З'ясовано соціокультурні передумови становлення наукових поглядів С. Балея та історичну долю його ідей. Досліджено філософсько-антропологічні основи психолого-педагогічної спадщини мислителя, визначено їх місце і значення у його філософсько-педагогічній концепції. Обґрунтовано світоглядно-методологічну значущість освітнього ідеалу С. Балея у контексті модернізації вітчизняної освіти. Виявлено евристичний потенціал інтерпретації мислителем освітнього процесу як діалогу у зв'язку з новими завданнями сучасної освіти. З'ясовано роль філософських та психолого-педагогічних ідей вченого в осмисленні нових вимог до особистості педагога. Визначено можливості застосування ідей філософсько-педагогічної концепції С. Балея в освіті України.

GONCHARENKO O. A. S. Baley's Philosophical and Pedagogical Conception in the Contemporary Philosophical Discourse.

The thesis is for the candidate degree in Philosophic Sciences on the speciality: 09.00.10. – Philosophy of Education.

The socio-cultural preconditions of formation of S. Baley's scientific views and historical fate of his ideas were found out in the thesis. Philosophical and anthropological basis of psycho-pedagogical heritage of thinker were investigated. Their role and significance in his philosophical and educational conception were defined. Ideological and methodological significance of the educational ideal of S. Baley in the context of the modernization of national education was proved. Heuristic potential of Baley's interpretation of the educational process as a dialogue due to the new challenges of modern education was discovered. The role of philosophical, psychological and pedagogical ideas of the scientist in comprehending of the new requirements for personality of teacher was found out. The possibility of applying of ideas of philosophical and pedagogical conceptions of Baley in education of Ukraine was determined.

ГУМЕНЮК АННА МИКОЛАЇВНА. Становлення нелінійного мислення педагога в умовах модернізації вищої педагогічної освіти.

У дисертації здійснено розробку концептуальної моделі становлення нелінійного мислення сучасного педагога в нових соціокультурних та дискурсивних контекстах для модернізації вищої педагогічної освіти. Досліджено процес модернізації вищої педагогічної освіти з позиції нелінійного підходу як комплексне, багатомірне перетворення усіх її складових з метою становлення нової моделі освітнього процесу, як одного з варіантів освітнього буття. Уточнено поняття нелінійного мислення педагога та доведено його евристичність в освітньому процесі. На основі якісних методів дослідження виявлено недоліки у системі підготовки сучасного педагога та проаналізовано її відповідність сучасним цивілізаційним викликам і суспільним запитам. З метою реорганізації процесів підготовки сучасних педагогів запропоновано перевизначення мети сучасної освіти і напрями трансформації освітнього процесу.

GUMENUK A. M. The Formation of the Non-linear Thinking of the Teacher in the Context of Modernization of Higher Pedagogical Education.

The thesis is for the candidate degree in Philosophical Sciences on speciality – 09.00.10 – Philosophy of Education.

The development of the conceptual model of formation of non-linear thinking of the modern teacher in the new socio-cultural and discourse contexts for the modernization of the higher pedagogical education is done.

The process of modernization of the higher pedagogical education from the point of view of non-linear approach as a complex and multidimensional transformation of all its constituents with the aim of creation of the model of educational process as one of the variants of educational being is researched.

The notion of non-linear thinking of the teacher is clarified and its heuristic potential in the educational process is proved. The drawbacks in the system of training of the modern teacher on the ground of qualitative methods are detected and its correlation with the civilized challenges and social requests is analyzed.

With the purpose of reorganization of the process of training modern teachers, the redefinition of the aim of modern education and the ways of transformation of educational process are proposed.

КАЛЮЖНА ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА. Педагогічна аксіологія в умовах модернізації професійно-педагогічної освіти.

У дисертації проаналізовано концептуальні основи педагогічної аксіології як базису ціннісної освіти сучасного вчителя з позицій розгляду духовних пріоритетів у структурі особистісних орієнтацій. Визначені ціннісні орієнтації сучасного педагога з виділенням рівнів функціонування аксіологічної площини як орієнтиру для виявлення динаміки розвитку ціннісних основ особистості. Також розглянуто функції та низку принципів педагогічної аксіології та розроблено концептуальні основи педагогічної аксіології як науки про цінності освіти, аналізуються проблеми сучасної професійно-педагогічної освіти, доведено що, аксіосфера сучасного вчителя – це унікальна духовна освіта, що включає ціннісні орієнтації, які забезпечують самозбереження людини в просторі і в часі.

В роботі показані тенденції розвитку ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя в процесі підготовки його до професійної діяльності, а при відповідній організації роботи в умовах вивчення педагогічних дисциплін – підвищення духовної складової професійної культури.

Наголошено, що новітня модель української педагогічної освіти повинна базуватись на українських національних традиціях, надбаннях вітчизняної педагогіки та критично осмисленому досвіді зарубіжжя.

KALYUZHNA T. The pedagogical axiology in terms of modernization of professional-pedagogical education.

The dissertation for getting the Ph.D. degree in specialty 09.00.10 – Philosophy of education.

The results of the investigation are being defended, during which the conceptual foundations of pedagogical axiology were analyzed as a basis of an evaluative education of a

---

modern teacher from the point of view of the spiritual priorities in the structure of personal orientations. The evaluative orientations are defined with the distinction of the levels of the functioning of an axiological space as a landmark for detection of a development's dynamics of the valuable personal basis. Also the functions and the set of principles of pedagogical axiology were studied and the conceptual basis of pedagogical axiology as a science about the values of education was developed. The problems of the modern professional pedagogical education is being analyzed, and it is proved that the modern teacher's axiosphere— is the unique spiritual education which includes valuable orientations which provide the self-preservation of human in space and time.

The paper demonstrates the trends for developing the evaluative orientations of a future teacher in the process of his preparing to the professional activities, and with the corresponding work organization in the conditions of learning pedagogical discipline – is an increase of his inner component of a professional culture.

It is marked, that the new model of Ukrainian pedagogical education has to be based on the Ukrainian national traditions, the acquisition of a native pedagogics and critically reflected foreign experience.

РЯБЕНКО ЄВГЕН МИКОЛАЙОВИЧ. Освіта як чинник розбудови соціальної держави: соціально-філософський аналіз.

Дисертація присвячена розкриттю системної характеристики соціальної держави як природного і закономірного продукту впливу національної системи освіти у контексті становлення суспільства знань і знаннєвої економіки. Обґрунтовується, що сучасна освіта спрямована на відбудову та зміцнення національної ідентичності і формування здатності держави і її громадян до адаптації в глобалізованому суспільстві інформаційних і технологічних змін. Українське суспільство постає перед важливим вибором щодо подальшого розвитку в напрямку соціальності, постаючи перед викликами глобалізованого світу і ринку, інтегруючись в світовий і європейський економічний і освітній простір, що вимагає структурних і функціональних реформ і модернізації національної освітньої системи. Визначено, що сучасні освітні системи повинні відповідати ціннісним принципам, які ґрунтуються на засадах демократії і справедливості, і тому модернізація освіти повинна відбуватися в напрямку її демократизації на основі принципів і ідеалів розвинутої соціальної держави.

RYABENKO E. M. Education as a factor of the social state development: social and philosophical analysis.

Thesis for a candidate degree in philosophy in speciality 09.00.10 – philosophy of education.

The social state is systematically characterized in the thesis as a natural result of an impact of national education system in the context of evolving knowledge society and knowledge economy. The education system, being one of the indicators of the state's social features, is described as a forming factor of a sovereign nation-state, on the basis of which modern welfare states emerged. Modern education is aimed at reconstructing and strengthening national identity and the ability of the state and its citizens to adapt in a globalized information society of technological changes.

Ukrainian society faces the challenge for further development towards sociality, solves problems of nation building, problems of the globalized world, while trying to integrate into the world and European economic and educational environment. This integration requires structural and functional reforms and modernization of the national education system. The author stresses that the modern educational system should value the principles of democracy and justice, and that modernization of education should move in the direction of democratization based on the ideals of a developed social state. The main areas of the social state optimization in the discourse of national education modernization are: democratization of education, autonomy of universities, entrance to the international and European higher education area, conditions for the mobility of educational process participants, combination of production and science, research and education, promotion of private sector in education.

ТКАЧУК ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА. Формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді в трансформаційному суспільстві.

У роботі здійснено соціально-філософський аналіз проблеми формування та реалізації духовно-творчого потенціалу особистості в умовах трансформаційного стану українського суспільства. Нинішній життєвий процес в Україні характеризується як вкрай суперечливий. Його пронизують кризові процеси в економіці, політиці, соціокультурній сфері. Цим визначаються особливості формування та реалізації духовно-творчого потенціалу студентської молоді: життєвий потенціал формується в далекому від оптимальних характеристик плані. Суперечливими впливами на формування духовно-творчого потенціалу молоді позначаються стан оточуючого середовища, загальний спосіб і стиль життя, стан розвитку освіти, культури, виховання. Аналізуючи ці чинники, формулюються практичні пропозиції щодо оптимізації життєвого процесу, формування духовно-творчого потенціалу молоді, її творчій самореалізації, досягнення успіху та свободи.

ТКАЧУК І. О. The formation of spiritual and creative potential of students in transformational society.

Thesis is for candidate degree in Philosophical Sciences. Specialty – 09.00.10 – Philosophy of Education.

The research of social and philosophical analysis of formation and realization of spiritual and creative potential in conditions of transformation of Ukrainian society is shown in the work. The current life process in Ukraine is characterized as extremely controversial. It is penetrated by the crisis in the economy, politics, social and cultural spheres. This determines the peculiarities of formation and realization of spiritual and creative potential of students: potential life forms are far from optimal performance plan. Contradictory influences on the formation of spiritual and creative potential of young people are affected by the state of the environment, the general method and style of life, state of education, culture and training. Considering these factors, the following practical suggestions for optimizing of the life process, formation of spiritual and creative potential of youth, their creative self-realization achievement of success and freedom are formed.

ЩЕРБАКОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА. Філософія подолання духовної кризи особистості засобами освіти в період глобалізації та інформаційної революції.

Дисертація присвячена проблемі пошуку шляхів подолання духовної кризи особистості засобами освіти і виховання в період глобалізації та інформаційної революції. На основі аналізу теоретико-методологічних засад дослідження духовної кризи обґрунтовано актуальність і значущість емпіричного та теоретичного визначення чинників її подолання, доведено складність дослідження цього феномену.

Розкрито механізми взаємодії індивідуальних і соціальних детермінант духовної кризи особистості, визначено роль освіти і виховання в її подоланні. Встановлено, що в ситуації духовної кризи виховання формує відчуття цілісності, духовної стійкості, а освіта робить людину духовно пружною, розвиває її інтелектуальні, моральні, естетичні інтереси. Обґрунтовано, що освітньо-виховний вплив на особистість здатен мінімізувати можливі деструктивні наслідки і запобігти радикальним виходам з кризової ситуації.

Визначено основні напрямки філософії освітніх змін заміщення деструктивних процесів, зумовлених глобалізаційним поворотом історії. Обґрунтовано, що запровадження сучасних інноваційних освітньо-виховних технологій надання психолого-педагогічної допомоги учням і студентам у кризових ситуаціях є першочерговим завданням освітньої галузі, нагальною потребою кризового сьогодення.

SHCHERBAKOVA I. M. The Philosophy of Overcoming of Spiritual Crisis of Personality by Facilities of Education in the Period of Globalization and Informative revolution. – Manuscript.

Thesis for a degree of Ph. D. in philosophy, specialty 09.00.10 – philosophy of education.

The dissertation is devoted to the problem of searching of ways of overcoming of spiritual crisis of the personality by facilities of education and upbringing in the period of globalization and informative revolution. On the basis of analysis of theoretical and methodological principles of the research of spiritual crisis, the actuality and meaningfulness of empiric and theoretical decision of factors of its overcoming has been substantiated, and the complication of the research of this phenomenon has been proved.

The mechanisms of co-operation of individual and social determinants of spiritual crisis of the personality have been exposed.

The role of education and upbringing in overcoming of spiritual crisis of personality has been determined.

It is proved that in the situation of spiritual crisis, education forms the feeling of integrity, spiritual firmness, and education makes a man spiritually resilient, develops his intellectual, moral, aesthetic interests. It is substantiated that educational influence on personality is able to minimize possible destructive consequences and prevent from radical ways out of a crisis situation.

Basic directions of philosophy of educational changes of substitution of destructive processes conditioned by global change of history have been determined. It is substantiated that introduction of modern, innovative educational technologies of giving psychological and pedagogical help to pupils and students who are in crisis situations is a top priority task in the educational sphere and also the main necessity of the crisis situation of this time.

2012 рік

У 2012 році в спеціалізованій вченій раді Д 26.053.16 захищено 23 дисертації і проведено 1 колективне рецензування. З них:

- зі спеціальності **09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії**:
  - на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук* – **6** дисертацій;
  - на здобуття наукового ступеня *кандидата філософських наук* – **11** дисертацій.
- зі спеціальності **09.00.10 – філософія освіти**:
  - на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук* – **4** дисертацій;
  - на здобуття наукового ступеня *кандидата філософських наук* – **2** дисертацій.

Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

Дисертації на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук*

АКОПЯН ВАЛЕРІЙ ГРИГОРОВИЧ. Культура життєдіяльності особистості в контексті екологічної парадигми.

У дисертації досліджена роль феномену життєдіяльності особистості в сучасному соціоекологічному аналізі. Показана необхідність ґрунтовної розробки проблем соціальної екології в ракурсі екорозвитку, причому не автономного, як це не раз робилось, а сумісного розвитку соціоприродних систем. Виявлені загальні закономірності розвитку таких систем, вказано на взаємозв'язок прогресивного й регресивного в природі й суспільстві та здійснено аналіз умов і фактів прискорення їх кооперативного, синергетичного, прогресивного розвитку як унікального процесу самоорганізації матерії.

Розглянуто різні погляди щодо джерел сучасного вульгарно антропоцентристського відношення людини та суспільства до природи, сучасні екофілософські концепції.

Розроблено основні положення стратегії екобезпечного розвитку, яка формується в екологічній свідомості, та представлено інші соціокультурні механізми оптимізації процесу формування екосвідомості: екологічне виховання, екологічна освіта та формування екологічної культури соціуму. Виходячи з принципу життєдіяльності аналізується феномен екологічної культури, розкривається механізм формування та функціонування етичних імперативів в екологічній культурі особистості.

Виокремлено принципи та категорії екологічно безпечного розвитку. Виявлено концептуальні підвалини та здобутки, на основі яких Україна розпочала трансформацію політики і права у сфері забезпечення прав громадян на адекватне для життя людини середовище. Простежено формування висхідних базових пріоритетів політики екобезпечного розвитку.

АКОРЯН V. G. The culture of life activity of a person in the context of ecological paradigm.

Dissertation to obtain the scientific degree of a doctor of philosophical sciences in speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The role of the phenomenon of personal life activity in the modern social ecological analysis was observed in the paper. It was shown the necessity of a fundamental learning of the problems of social ecology on the level of ecological development, and not the independent, as it was done many times before, but common development of social natural systems. The general tendency in the development of such systems was found. It was pointed out the interrelation of progressive and regressive in nature and society and it was implemented the analysis of conditions and facts of acceleration of their cooperative, synergetic, progressive development as a unique process of self-organization of matter.

It was explored the different views of the sources of modern vulgar human centered treatment of the nature by a man and society, modern ecological philosophical concepts.

It was found out the main points of ecologically safe development strategy, that if formed in the ecological conscious, and was presented the other social cultural mechanisms of optimization of the ecological conscious formation process: ecological learning, ecological education and formation of the society ecological culture. On the basis of life activity principle it was analyzed the phenomena of the ecological culture, it was described the mechanism of formation and functioning of the ethic imperatives in the personal ecological culture.

It was pointed out the principles and categories of ecologically safe development. It was found out the conceptual foundations and achievements to be the basis for transformation in Ukraine of politics and law in the sphere of human rights on the suitable environment for living. It was learned the formation of initiative basic priorities of politics of ecologically safe development.

БЛОГУР ВЛАДА ЄВГЕНІЙВНА. Динаміка змін світоглядних орієнтацій студентів у трансформаційному суспільстві.

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню та аналізу динаміки змін світоглядних орієнтацій студентів у трансформаційному суспільстві України на основі філософського аналізу цілісної природи світогляду. Уточнено поняття “світоглядні орієнтації студентів”. Розкрито основні чинники змін світоглядних орієнтацій сучасних студентів України. Визначено основні концептуально-дискурсивні напрями щодо поняття світоглядних орієнтацій сучасного студентства. Проаналізовано основні чинники змін світоглядних орієнтацій сучасних студентів, зокрема зовнішні чинники зміни світоглядних орієнтацій (глобалізація, інформаційна революція, міграційні процеси, зіткнення християнських і мусульманських цінностей та ін.) та внутрішні чинники. Досліджено новітні тенденції світоглядних орієнтацій. Визначено проблеми

управління процесом формування світоглядних орієнтацій сучасних студентів та обґрунтовано

макро-, мікро- та мезорівень умов формування світогляду студентської молоді на макро-, мікро- та мезорівнях. Практичне значення отриманих результатів визначається ефективністю запропонованого підходу в осмисленні світоглядних орієнтацій студентів, їх головних закономірностей та пріоритетних напрямів, а також тенденції змін у трансформаційному суспільстві. Завдяки своїй спрямованості на вирішення практичних проблем, робота може стати в нагоді для розробників конкретних освітніх проектів та їх виконавців.

БИЛОНУР V. Dynamics of Students Outlook Orientations' Changes in Transformational Society.

The thesis is for the doctoral degree in Philosophical Sciences on specialty 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

Dissertation is devoted to the study and analysis of the students outlook orientations' changes in the transformational society of Ukraine on the basis of philosophical analysis of integral outlook nature. The concept of "outlook orientations of students" is refined. The basic factors of Ukrainian students outlook orientations' changes are analyzed. The basic conceptual and discursive directions concerning the notion "outlook orientations of students" are determined. The main factors of modern students outlook orientations, including external factors (globalization, information revolution, migration, collision among Christian and Muslim values, etc.) and internal factors are shown.

The latest trends in outlook orientations are investigated. The management of modern students outlook orientations are analyzed and macro-, micro- and meso-level conditions of students outlook at the macro, micro and meso levels are proved. The practical significance of the results is determined by the efficiency of the proposed approach in understanding of students outlook orientations, their main principles and priorities, and trends of changes in the transformational society. With its focus on solving of practical problems, the work can be useful for development of specific educational projects and their performers.

Бойчук Микола Андрійович. Демократичний процес в Україні: проблема вибору і механізмів реалізації.

У дисертації розкрито значущість філософського обґрунтування ціннісних підстав для вибору оптимальних функціональних механізмів становлення, функціонування і розвитку демократичного процесу в Україні. Визначено принципово незавершений характер демократії як втілення цінностей відкритого до змін суспільства. Наголошено, що в основі політологічних досліджень демократичних процесів має знаходитись ціннісно-методологічний аналіз, здійснюваний з філософських позицій. Виявлено особливості сучасної хвилі демократизації, для якої характерна нелінійність суспільно-політичних процесів, що виявляє себе в асиметричності розвитку усіх сфер суспільного і політичного життя внаслідок різної швидкості, рівня і темпу їхнього розвитку. Зроблено критичний порівняльний аналіз механізмів прямої та представницької демократії в Україні за допомогою системного ціннісного аналізу основних сучасних форм демократії. Виявлено пріоритетність методологічної настанови особистості на вироблення самостійних рішень щодо

власного життя та розвитку суспільства у вдосконаленні інституційних механізмів забезпечення демократичного процесу. Уточнено загрози демократичному розвитку України як власне політичні (внутрішні щодо політичної системи), так і соціальні, що стосуються суспільного середовища відтворення цієї політичної системи. Запропоновано ціннісні критерії політичних загроз, основним з яких є загроза встановлення імітаційної або ж керованої демократії як підміни основної цінності демократії як самоврядування громадян. Запропоновано авторське визначення поняття політичної освіти.

BOYCHUK M. A. Democratic Process in Ukraine: Problem of Choice and Mechanisms of Implementation.

The dissertation for the Doctor's degree of Philosophical Sciences in the speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

In dissertation meaningfulness of philosophical justification of the valued grounds is exposed for the choice of optimum functional mechanisms of implementation of democracy in Ukraine. It is determined the character of democracy as embodiment of values of the society opened to the changes on principle. It is inclined that in the basis of political sciences researches of democratic processes must be valued-methodological analysis, carried out from philosophical positions. It is found out the special features of modern wave of democratization, for which it is proper non-linearity of social and political processes, that appears in asymmetry of development of all spheres of public and political life as a result of different speed, level and rate of their evolution. The critical comparative analysis of mechanisms of direct and representative democracy in Ukraine is given by the systemic valued analysis of basic modern forms of democracy. It is found out priority of the methodological setting of personality on making of independent decisions about his own life and development of society in the perfection of institutional mechanisms of providing of democratic process. The threats of democratic development of Ukraine are specified both actually political (internal for the political system) and social (as such, which proper for the social environment of recreation of this political system). There are offered the valued criteria of political threats, basic from which is a threat of establishment of imitation or guided democracy as substitution of basic value of democracy as self-governments of citizens. Author determination of concept of political education is offered.

ДОДОНОВА ВІРА ІВАНІВНА. Соціальна раціональність як предмет постнекласичного дискурсу.

У дисертації досліджено постнекласичний дискурс соціальної раціональності, яку розглянуто у двох зрізах: в динаміці та статиці. Динамічний аспект розвитку соціальної раціональності пов'язується з вивченням особливостей класичної, некласичної та постнекласичної раціональності в історичному розвитку, намагання відтворити логіку розвитку соціальної раціональності відповідно до поставлених в кожному історичну епоху цілей і вироблених для їх досягнення засобів. Статичний аспект соціальної раціональності розглядається як синтез дискурс-позицій: соціальної дії, відмови від гранднаративів, аксіологічних пріоритетів, соціосинергетики, соціального управління, комунікативної раціональності. Окреслюючи постнекласичні візії проблеми єдності розуму, детально висвітлюється постнекласичний варіант цього

питання в межах тоталогічного, інтервального, холістичного, монадологічного, психонетичного, габітуального підходів. Обстоюється думка про те, що модусом раціональності в постнекласичну добу є мудрість.

DODONOVA V. I. Social rationality as the subject of post-nonclassic discourse.

Thesis for maintaining the Academic degree of the Doctor of Philosophical Sciences, specialty 09.00.03 – Social philosophy and philosophy of history.

The thesis investigates post-nonclassic discourse of social rationality in two aspects: the dynamic and the static one. The dynamic aspect of the social rationality development is connected with the study of the features of classic, nonclassic and post-nonclassic rationality in historical development, with an attempt to reproduce the logics of social rationality development according to the goals set in every historical era and the aims for their achievement. The static aspect of social rationality is considered as a synthesis of discourse-positions: social action, waivers of grandnarratives, axiological priorities, sociosynergetics, social management, communicational rationality. While defining the post-nonclassic visions of the problem of unity of mind, the post-nonclassic variant of this issue within the limits of totallogical, interval, holistic, monadological, psychonetic, habitual approaches is given. It is proven that wisdom is the modus of rationality in a post-nonclassic era.

КРИЛОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА. Краса як феномен соціального буття людини (соціокультурні та гендерні аспекти).

У роботі здійснено теоретичне осмислення краси не лише як естетичної та етичної, а й соціокультурної категорії. Доведено, що краса може й повинна “врятувати світ” як міжлюдську комунікацію, спільноту людей. Така постановка питання робить красу фундаментальною проблемою саме соціальної філософії.

У дисертації обґрунтовано авторський методологічний підхід, що отримав назву “соціальна метаантропологія”, в якому виокремлюється буденне, граничне та метаграничне буття суспільства та людини в суспільстві, і який постає новим напрямком соціально-філософського знання.

Краса соціального буття аналізується в її цілісності – від тілесної краси до краси світогляду особистості, її вчинків і відносин у сім’ї та суспільстві. Робиться висновок, що краса відносин у відкритому, демократичному суспільстві виражається через феномен соціального партнерства. Одним з найважливіших екзистенціально-комунікативних виявів краси відносин в контексті соціального партнерства є гендерне партнерство – стратегія життя чоловіка і жінки, коли взаємини з протилежною статтю будуються на розумінні, толерантності і співтворчості.

KRYLOVA S. A. Beauty as a phenomenon of social being of a human (socio-cultural and gender aspects).

Dissertation paper for a “Doctor of Sciences” degree in Philosophy, specialty 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

This paper focuses on theoretical reasoning of beauty, not only in aesthetic and ethical categories, but also in social one. It is proved that beauty can and should "save the world" in meaning of interhuman communication, community of people. It is the kind of issue formulation which makes beauty the fundamental problem of social philosophy.

The dissertation grounds the author's methodological approach, called “social metaanthropology” which differentiates ordinary, boundary and meta-boundary being of both

---

society and human in society, and which becomes a new direction of social-philosophical knowledge.

Beauty of social being is analyzed in its holism – from the natural beauty to the beauty of person's outlook, actions and relations both in the family and in the society. It is concluded that the beauty of relations in an open, democratic society is expressed through the phenomenon of social partnership. One of the major existential-communicative expressions of beauty in relations in the context of social partnership is gender partnership – strategy of common existence of a man and a woman, when relations with the opposite sex are based on understanding, tolerance and co-creation.

ПОПОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ. Соціально-філософський аналіз зворотного зв'язку: теоретико-методологічний контекст.

У дисертації аналізується зворотний зв'язок як головний концепт дослідження, з'ясовано специфіку його прояву у соціальних системах, формалізовано філософські характеристики явища: природа, сутність, зміст, форми, види. Система саморегуляції соціального організму країни подана як вищий рівень цілісності організаційної взаємодії державної і недержавної форм влади, у якій визначено систему функцій зворотного зв'язку, що морфологічно і функціонально має відповідати державній владі. Доведено, що гомеостаз, гомеорез і гомеоклаз є наслідком протистояння негативного і позитивного зворотного зв'язку. Проаналізовано прояв феномену у системах матеріального і духовного виробництва, а також у площині міжнародних відносин, державного управління і місцевого самоврядування. Класифіковано концепції соціального управління у залежності від мети їх застосування у системах, що перебувають у стані гомеостазу, гомеорезу чи гомеоклазу. Подано шляхи удосконалення професійної підготовки менеджерів нової генерації.

POPOV S. N. Social-and-philosophical analysis of the feedback: theoretical and methodological context.

Dissertation for Doctor's degree in philosophy by speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

Theoretical and methodological principles of studying the theory of people proposed. The dissertation analyzes feedback as the main concept of research, the specificity of its manifestation in social systems is found out, and the philosophical characteristics of the phenomenon are formalized, such as: nature, essence, content, form, types. The system of self-regulation of the social organism of the country is presented as a higher level of the integrity of organizational interaction of public and non-governmental forms of authority, in which defined the system of the functions of feedback that morphologically and functionally must comply with the authority. It is proved, that homeostasis, homeorhesis, homeoklasis are resulting from the confrontation of negative and positive feedbacks. The manifestation of the phenomenon in the systems of material and spiritual production, as well as in the plane of international relations, public administration and local government is analyzed. Concepts of social management, depending on the purpose of their use in systems, which are situated in the state of homeostasis, homeorhesis and homeoklasis are classified. Ways of improvement of the training a new generation of managers are given.

Колективне рецензування з метою підготовки відгуку:

ПАВЛОВА ТЕТЯНА СЕРГІЙВНА. Філософсько-правове вчення Гегеля (соціально-філософський аналіз).

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. – Дніпропетровськ, 2011.

Дисертація присвячена соціально-філософському аналізу вчення Гегеля про право. Показані теоретико-методологічні принципи філософії Гегеля, що дозволяють комплексно розглянути право; з'ясовані питання співвідношення теорії і практики права і доведено, що проблема їх співвідношення може бути вирішена у синтезі двох рівнів – рівня свідомості особи, що виражається у поєднанні її інтелекту і волі та виражається у правомірній дії, і рівня соціальної дійсності, що виражається у поєднанні наукового інтелекту з інтелектом, що міститься в емпіричній реальності права та їх реалізація. Досліджена подвійна природа права – права як ідеї і права як закону та їх поєднання у дійсності права, розкриті особливості природного і позитивного права у філософській концепції Гегеля.

З'ясоване співвідношення права і свободи і показано, що свобода є ідеєю права і у той же час поняття права є проявом свободи. Розглянутий розвиток об'єктивного духу через абстрактне право, мораль і моральність, як соціально-духовний процес разом із логікою права, і виявлені особливості процесу пізнання права і його реалізації у результаті чого надане поняття права. Проаналізовані такі форми моральності як сім'я, громадянське суспільство, держава, розкриті зміст і значення народного духу, що повинен виступати іманентною складовою правового закону конкретної держави.

PAVLOVA T. S. Philosophic and Legal Doctrine of Hegel (social and philosophic analysis).

Doctoral thesis in Philosophy on speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history – Dnepropetrovsk national university named after Oles' Honchar. – Dnepropetrovsk, 2011.

The thesis covers social and philosophic analysis of Hegel's doctrine about law. There have been shown theoretical and methodological principles of Hegel's philosophy which allow considering law comprehensively. The options as for the relations between theory and practice of law have been cleared up. It was proved that the problem of their correlation can be solved through the synthesis of two levels, i.e. on the one hand, the level of individual consciousness that is expressed through the unity of personality's intellect and will as well as in legitimate action and, on the other hand, the level of social reality expressed in the unity of scientific intellect with the one existing in empiric reality of law and their realization. The ambivalent nature of law has been studied, i.e. the law as an idea and the law as a canon as well as their unity in legal reality; the peculiarities of the natural and positive law in Hegel's philosophic doctrine have been exposed.

The relationship between law and freedom has been elucidated and shown that freedom is an idea of law and at the same time a notion of law is a demonstration of freedom. There has been considered the development of objective spirit through the abstract law, moral and morality as socio-spiritual process together with the logic of law; hence, the peculiarities of

---

law cognition and its realization which resulted in the formulation of the definition of law as a notion have been revealed. Such forms of morality as family, civil society, state have been analyzed. The content and the sense of the national spirit which has to be an immanent constituent part of a legal canon of a particular state have been disclosed.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук**

БЕЖЕНАРЬ ОЛЬГА ПЕТРІВНА. Естетичний ідеал як чинник формування особистості: соціально-філософський аналіз.

У дослідженні запропоновано цілісну концепцію механізму гармонізації взаємодії людини і суспільства під впливом естетичного ідеалу. Суперечність між естетичним ідеалом особистості та естетичним ідеалом суспільства подано як геологічне явище – суперечність, що рухає соціальний світ в еволюційному напрямі на основі культивування принципів суміщення частини і цілого, гармонізації смислових полів особистості і соціуму і налагодження між ними сталого енергоінформаційного обміну. Відтворено його морфологію і функціональний потенціал. Обґрунтовано специфічні функції естетичного ідеалу в процесі формування гармонійної особистості, як аттрактора, а в контурі саморегуляції – як Абсолюту. Мистецтво, як носій образу-смислів, визнано ефективним засобом надання музично-ритмічної пластичності тілесності людини, що є матрицею естетизації її діяльності за принципами гармонії та осучаснення під вимоги майбутнього стану суспільства.

BEZHENAR O. P. An aesthetic ideal as determinant of personality forming: social-philosophical analysis.

Dissertation for Candidate degree in philosophy on specialty 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The integral conception of mechanism of forming of harmonious personality under influence of aesthetic ideal of society is offered in this investigation. Contradiction between the aesthetic ideal of personality and aesthetic ideal of society is given as the geological phenomenon – contradiction, that moves the social world in evolutionary direction on the basis of cultivation of principles of part and the whole combination, harmonization of the semantic fields of personality and socium and establishing of permanent energy-informative exchange between them. Its morphology and functional potential is reproduced. The specific functions of aesthetic ideal in the process of forming of harmonious personality, as attractor, and in the contour of self-regulation – as absolute, are grounded. Art, as a transmitter of image-senses, is acknowledged as the effective mean of accordance of musically-rhythmic plasticity to human's corporeality which is a matrix of aesthetization of his activity according to principles of harmony and modernization according to the requirements of the future state of society.

БУКОВИНСЬКИЙ АДРІАН ЙОСИПОВИЧ. Сім'я як соціокультурний феномен в Україні.

У дисертації проведено філософський аналіз проблем інституалізації сім'ї як особливої сфери людської життєдіяльності, цілісної соціальної системи, яка виступає визначальною відносно всіх інших інституцій, з точки зору соціальних змін в сучасному українському суспільстві. Запропоновані визначення понять шлюбу, сім'ї, подружжя, сімейної політики. Визначено три рівні тлумачення понять сім'я і шлюб. Виділено чотири напрями тлумачення соціальної сутності сім'ї. Виявлені тенденції впливу трансформаційних процесів в сучасному суспільстві на сферу сімейного життя, визначені причини кризи інституції сім'ї. Встановлено протиріччя між існуючими поглядами на шлюб і сімейне життя. Рекомендовано розглядати сімейну політику як чинник національної безпеки і Національної стратегії розвитку країни, в рамках окремого Міністерства сім'ї і молоді.

Рекомендовано застосування комплексного підходу до організації підготовки молоді до життя в шлюбі; створення механізму координації дій різних суб'єктів, які активно беруть участь у вирішенні проблем сім'ї – громадських організацій, бізнесу, добродійних фондів та ін. Рекомендовані напрями удосконалення Концепції сімейної політики в Україні.

BUKOVYNSKY A. J. Family as a socio-cultural phenomenon in Ukraine.

Thesis for the Candidate's degree in Philosophy, speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

Thesis contains philosophical analysis of family institution problems as a special sphere of human activity, integral social frame that comes forward determining in relation to all other institutes from the point of view of social changes in modern Ukrainian society. Determinations of marriage, family, domestic policy concepts are proposed. Three interpretation levels of family and marriage concepts are determined. Four philosophical directions of family social essence understanding are selected.

Tendencies of transformation processes influence in modern (informative) society in the sphere of family life are discovered, reasons of family institution crisis are determined. Contradictions between existent views on the institutes of marriage and family life are set. Family politics is recommended to view as National strategy of a country in the frames of separate Ministry of family and youth.

Application of complex approach of independent preparation of youth to life in marriage is recommended; creation of coordination mechanism of different subjects actions who take active part in family problems solving – public organizations, business, benevolent funds and other is recommended. Directions of family politics Conception are recommended.

ГНАТІВ ЗОРЯНА ЯРОСЛАВІВНА. Біблійні мотиви в українській культурі як предмет соціально-філософської рефлексії.

Дисертація присвячена проблемі біблійних мотивів у знакових системах української культури. У роботі визначено основні мотиви Біблії: Бог, Його воля, буття людини, її місце у всесвіті, гріховність, спасіння, які у знакових системах української культури конкретизовані: а) мотивом серця як “внутрішньої людини” (“філософії серця”, “кордоцентризм”, “екзистенційність” світовідчуття і світорозуміння);

б) провіденціалістськими ідеями; в) есхатологічними, месіанськими, сотеріологічними мотивами. У знакових системах української культури встановлено “злиття горизонтів” тексту Біблії і буття суб’єкта української культури на підставі Слова, пізнання якого є шляхом до соціально-філософської рефлексії про себе і світ навколо себе. Встановлено, що “філософія серця”, кордоцентризм є основним біблійним мотивом, парадигму якого виявлено в українській філософсько-літературній традиції, у традиції національного виховання; мистецтві, політичній культурі.

GNATIV Z. Biblical themes in Ukrainian culture as a subject of social-philosophical reflection.

Thesis for the degree of candidate of philosophical sciences, speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The dissertation deals with the problem of biblical themes in the sign systems of Ukrainian culture. The main themes of the Bible are identified in the work: God, His will, the human being and its place in creation, sin, salvation, which in the sign systems of Ukrainian culture give concrete expression to: a) the motive of the heart as the "inner man" ("philosophy of the heart", "cordocentrism", "existential" attitude and outlook), b) providential ideas, c) eschatological, messiah, soteriological themes. The "confluence of horizons" of Bible's text and being of subject of the Ukrainian culture on the basis of Word are settled in the sign systems of the Ukrainian culture. The cognition of Word is a way to the social-philosophical reflection about ourselves and the world around ourselves. It is set that "philosophy of heart", cordocentrism is the basic biblical theme, the paradigm of which is displayed in Ukrainian philosophical-literary tradition, in tradition of national education; art, political culture.

Грица Юрій Іванович. Функціонально-інструментальні засоби досягнення мети суспільного оптимуму: (соціально-філософський аналіз).

Дисертація присвячена дослідженню та переосмисленню соціально-філософських аспектів співвідношення держави та громадянського суспільства, зокрема в історично-поступальному розвитку. В роботі доведено, що не форма, а зміст, сутність та спрямованість державного управління визначають гармонію, єдність або розбрат держави та громадянського суспільств. Кожна історична епоха концептуалізує власний ідеал суспільного оптимуму. Сучасне уявлення про суспільний оптимум невід’ємне від функціональної багатоманітності громадянського суспільства. Більше того: громадянське суспільство вважається основною сутнісною ознакою і атрибутивною умовою соціуму, котрий розвивається за принципами ефективності й гармонії.

У нетрадиційному ключі здійснено спробу реконструювати структуру громадянського суспільства, тобто показати, що воно – це об’єкти-суб’єкти, соціальні відносини, інтереси та потреби, культура та світогляд. Для того, щоб корінним чином дослідити ці складові, треба щодо кожної з них створювати онтологічну картину соціального буття.

Особливо наголошено на тому, що держава та громадянське суспільство приречені на функціональну взаємодію і взаємозалежність, бо за відсутності чи невиразності будь-якого з цих елементів система сучасного соціуму приречена на

буттєву стагнацію і управлінську непереконливість. Обґрунтована значущість верховенства права як принципу світоглядної культури і суспільного буття.

Громадянське суспільство розглядається як складне соціокультурне утворення, засноване на системі приватних, громадських, соціально-економічних, національних, політичних відносин та інститутів, незалежних від держави, що ґрунтується на демократичних цінностях, гуманістичних моральних орієнтирах та правових принципах.

HRYTSA U. I. Functional and instrumental means of achievement of goal of social optimum: (social and philosophical analysis).

Thesis for a degree of candidate of philosophy, specialty – social philosophy and philosophy of history.

The thesis is devoted to research and rethinking of social and philosophical aspects of the relationship of the state and civil society, particularly in the historically-advancing development. Thesis proves, that it is not the form, but content, nature and orientation of the government, that determine the harmony, unity or discord of the state and civil society. Each historical era conceptualizes its own ideal of social optimum. The modern idea of the social optimum is inherent in functional diversity of civil society. Moreover: civil society is essentially the main feature and attributive condition of society, which developed on the principles of efficiency and harmony. An attempt to reconstruct the structure of civil society, to show that it is – subjects-objects, social relations, interests and needs, culture and world outlook, is made in non-traditional key. In order to radically explore these components, one should create ontological picture of social life for each of them.

The fact that the state and civil society are doomed to a functional interaction and interdependence is especially emphasized, because in the absence or indistinctness of any of these elements, modern society is doomed to existential stagnation and administrative weakness. Concernment of the rule of law as the principle of world-view culture and social life is grounded.

Civil society is regarded as a complex socio-cultural formation, based on a system of private, public, social, economic, national, political relations and institutions, independent from the state, based on democratic values, humanistic moral standards and legal principles.

ДУХОВНА-КРАВЧЕНКО ОЛЕСЯ СЕРГІЇВНА. Взаємозв'язок патріотизму та національної ідеї у становленні сучасної держави.

Дисертація присвячена соціально-філософському дослідженню взаємозв'язку патріотизму та національної ідеї. Виявлено структуру та функції патріотизму та національної ідеї як феноменів соціального буття. Узагальнені та запропоновані нові критерії класифікації патріотизму, згідно з якими проаналізовано форми виявлення цього явища. Досліджені особливості взаємозв'язку патріотизму та національної ідеї на різних етапах становлення української держави. Обґрунтовано закономірний характер взаємозв'язку патріотизму та національної ідеї на етапі становлення та подальшого розвитку національної держави. Запропоновано детермінанти оптимізації розвитку взаємозв'язку патріотизму та національної ідеї на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

DUHOVNAYA-KRAVCHENKO O. S. Interconnection the patriotism and national idea in formation modern state.

Dissertation for a Degree of Candidate of Philosophical Sciences, in speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The dissertation is dedicated to social and philosophical study of the interconnection of patriotism and national idea. The structure and function of patriotism and the national idea as the phenomena of social life are revealed. The new criteria for classification of patriotism are generalized and proposed, different types of expression of this phenomenon are analyzed according to them. The peculiarities of the interconnection of patriotism and the national idea at the various stages of formation of the Ukrainian state are investigated. The logic of the interconnection of patriotism and the national idea at the stage of formation and further development of the state is substantiated. The determinants of optimization of the interconnection of patriotism and the national idea at the present stage of development of Ukrainian society are offered.

КАЛАШНИК ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ. Міфічне та фантастичне у моделюванні соціальної реальності (на прикладі соціальної фантастики).

Дисертація присвячена розробці соціально-філософської концепції співвідношення міфічного та фантастичного у моделюванні соціальної реальності шляхом аналізу творів соціальної фантастики. Обґрунтовується необхідність розширення проблемного поля соціально-філософських досліджень, зокрема у вивченні феномена сучасного міфу через залучення моделей соціального середовища, презентованих у творах соціальної фантастики. Визначається особливий статус соціальної фантастики в системі наукової фантастики та обґрунтовується необхідність її переосмислення у соціально-філософському дискурсі через її філософсько-світоглядні експлікації.

Аналізуються механізми антиципації у міфі та фантастиці на основі співставлення міфологічної свідомості та утопічної свідомості у контексті розуміння утопії та антиутопії як першоформи сучасної соціальної фантастики. Досліджуються шляхи взаємовпливу первинної соціальної реальності та вторинної реальності змодельованої в творах соціальної фантастики.

KALASHNIK O. Mythical and Fantastic in Modeling of Social Reality (based on social science fiction).

Thesis for a candidate degree in philosophical sciences by specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis is devoted to the development of socio-philosophical concept of mythical and fantastic relationships in the simulation of social reality by analyzing the works of social science fiction.

The special status of social science fiction in the genre system of science fiction and the necessity of rethinking the socio-philosophical discourse through its philosophical explication is determined by the author. The reasons of expansion of the problem field of socio-philosophical studies are substantiated in terms of studying the phenomenon of the modern myth through the involvement of the social environment models designed in the works of social science fiction.

The author investigates the role of myth in the modeling of social reality in the works of social science fiction, and reveals the epistemological principles which are common in myth and science fiction, which include: unrealistic assumption, autological form of narration and deformation of chronotope.

The general definition of social science fiction is proposed, according to which the modern social science fiction is a subgenre of science fiction, formed in the third quarter of the twentieth century, which combines the literary experience of classical utopias, and the whole literature of social and philosophical problems, is characterized by rationality in autological unrealistic assumptions and concerns the problem field of futurology, social philosophy, philosophical anthropology and philosophy of myth.

The theoretical basis of defining the myth as a syncretic form of virtual reality and social science fiction as a unique form of objectification of virtual reality is carried out. The analysis of socio-cultural nature of the myth confirms the validity of the understanding the myth as the most important social phenomenon of our time and means of manipulating the mass consciousness.

Utopia and dystopia are treated as the predecessors of modern social science fiction. The investigation of mechanisms of anticipation in myth and fiction is based on a comparison of mythological consciousness and utopian consciousness.

The function of anticipation in social science fiction is based on a combining of the irrational mythological cognition with rational way of modeling a hypothetical reality and is realized in predicting the future development of social processes and social disaster prevention.

The author defines important lingua-philosophical principals of modeling the reality of social science fiction by means of myth such as intertextuality and simulation.

Intertextuality enables integration of myth into virtual worlds constructed by fiction literature and provides reducing of the cognitive gap between textual and real experience of a human being. There are two ways of including myth into science fiction: its archetypes can be reused (according to intertextuality principle) or rationalized (which results in creation of a new phenomena – social science fiction mythology).

Simulation is a principle which reflects a trend of reducing the distance between reality and fictional models of social reality. Classical utopian models represented ultimate difference between reality and ideal fictional world, while the social science fiction model is a reasonable projection of the existing social reality to simulated conditions. In the future, the reality can be so close to simulated reality, that inability of consciousness to distinguish reality from a simulation would cause the coming of age of hyperreality.

A variety of virtual social models realized in social science fiction literature, allow to estimate the inevitability of a fundamentally new problems which can potentially impact the humanity and can be an efficient alternative tool in the socio-philosophical and futurological research. The results of investigation of the ways of interaction of primary social reality and the secondary reality represented in works of social science fiction prove that mythical and fantastic form of virtual reality can efficiently influence the actual reality. They actively affect the actual social processes of the modern era and reflect changes in the thought of a human of network society.

Mythological consciousness in its new status shows the collision of rational and irrational ways of cognition. The result of this process is the appearance of a new type of simulacrum – secondary virtual reality which is perceived as real as the actual primary

---

reality. The results of the research can also complement the concept of multiple understanding of reality, according to which virtual reality generated by modern mythology is transformed into a special kind of objective reality.

КУЧЕРА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА. Національна ідентичність: регіональні особливості формування.

Дисертація присвячена теоретичному дослідженню проблем формування національної ідентичності після здобуття незалежності України. Вивчення передумов та соціальних перспектив процесу формування національної ідентичності здійснено завдяки аналізу етнічного, регіонального, мовно-культурного, державно-політичного, геополітичного аспектів життєдіяльності українського народу. Розкрито основні тенденції і вектори змін у системі ідентичностей українського соціуму після здобуття державної незалежності.

На основі результатів соціологічних досліджень проаналізовано локальну специфіку формування системи ідентичностей українських громадян і виявлено наявні та потенційні загрози національним інтересам. Формування національної ідентичності в регіонах України розглядається як необхідна передумова становлення політичної нації та ефективного забезпечення реалізації національних інтересів народу України. Обґрунтовано, що національна ідея виконує функції консолідації і є основою формування національної ідентичності на тернистому шляху України до мульти-полікультурного простору Об'єднаної Європи.

KUCHERA T. N. National identity: regional peculiarities of formation.

Dissertation for a degree of Candidate of Philosophic Science on speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

Dissertation is devoted integral theoretical research to the problem of formation national identity in contemporary Ukraine. The thesis analyses the preconditions and social perspectives of the process of formation national identity, studying through analysis different aspects: ethnic, regional, language and cultural, political and geopolitical. The thesis includes a question of main correlation between system of national identity in Ukrainian society in contemporary Ukraine.

On the basis of sociologic researches was analysed region's specific of formation the national identity and finding evident and potential menaces of national interests. The formation of the national identity in the Ukraine's regions is proved as precondition for deepening the obligatory process of political nation formation and effective realization of the national interests in Ukraine. National idea has a function of consolidation in the process of formation national identity in the difficult way of Ukraine to multi- policultural Europe.

ЛАЗУРІНА НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА. Громадянська компетентність особистості: соціально-філософський аналіз.

Дисертація присвячена актуалізації та соціально-філософській концептуалізації громадянської компетентності особистості. Здійснено аналіз методологічних засад дослідження громадянської компетентності особистості в соціальній філософії, виявлено її головні парадигми на шляху теоретичного конституювання як проблеми

сучасної гуманітарної науки. Розкрито сутність громадянської компетентності особистості, визначено її поняття. Показано головні чинники та структурні елементи громадянської компетентності особистості, обґрунтовано основні елементи її мотиваційного механізму. Досліджено особливості цивілізаційних викликів сучасного світу і показано їх роль в актуалізації та розгортанні проблеми громадянської компетентності особистості. Здійснено аналіз стану та перспектив розвитку громадянської компетентності особистості в сучасному українському суспільстві.

LAZURINA N. P. Person's civil competence: social and philosophic analysis.

Thesis for scientific degree of candidate of philosophic science on specialty 09.00.03 – the social philosophy and philosophy of history.

The research addresses actualization and social and philosophic conceptualization of person's civil competence. The author analyses methodological basis of person's civil competence in social philosophy, finds out main paradigms for theoretical constituency it as a problem of modern humanitarian science. The thesis reveals the sense of person's civil competence, describes its main notions. The author defines main features and structural elements of person's civil competence, explains basic elements of motivation mechanism of person's civil competence. The work explores characteristics of civilization challenges of the modern world and shows their role in actualization and development of the problem of person's civil competence. The research analyses the state and perspective of person's civil competence development in modern Ukrainian society.

СТЕПАНОВА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА. Довіра як соціокультурний феномен сучасного суспільства.

У дисертаційному дослідженні розкрито сутність, специфіку та основні шляхи втілення довіри як соціокультурного феномену сучасного суспільства.

Здійснено аналіз теоретичних передумов виникнення соціально-філософських концепцій довіри. Обґрунтовано залежність довіри як соціокультурного феномену від соціального контексту його прояву.

Виявлено різні соціальні рівні довіри. Зокрема, з'ясовано, що довіра діє не лише на індивідуальному рівні, а передусім на рівні соціальних систем.

Зазначено, що особливостями реалізації довіри як соціокультурного феномену в умовах глобалізації є дотримання принципів мультикультуралізму, функціональної доцільності та соціального конструктивізму як засадничих у здійсненні процесів перманентної суспільної модернізації. Увага сучасної людини до того, що вона має сьогодні і що потрібно зберегти для майбутнього повинна зосереджуватися на ціннісних орієнтаціях, серед яких безсумнівне місце належить довірі.

STEPANOVA N. M. Trust as a sociocultural phenomenon of modern society.

Inaugural dissertation a scientific degree of a Candidate of philosophical sciences in speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The essence, specific ways of implementing the basic trust as a socio-cultural phenomenon of modern society is exposed in the dissertation research.

The relationship of trust as a socio-cultural phenomenon of the social context of its manifestation is substantiated.

There are different levels of social trust. In particular, it is found out that the trust operates not only at the individual level, but primarily at the level of social systems.

It is noted that the features of trust as a socio-cultural phenomenon of globalization is to observe the principles of multiculturalism, functional relevance and social constructivism as the underlying processes in the implementation of permanent social modernization. Attention to the modern a human that she has today and that you want to save for the future should focus on values, including no doubt the place is trust.

Хайрулліна Юлія Олександрівна. Світоглядна культура особистості людини в умовах перехідного суспільства.

У дослідженні запропоновано концепцію світоглядної культури особистості, що топологічно належить свідомості людини, позначає організаційні рівні, подає морфологічний устрій і наділяє її низкою оригінальних властивостей щодо світорозуміння і самовизначення людини у соціальному світі на основі отримання і переробки смислів як з підвалин Фізичного Всесвіту, або психосфери, так і з глибин Семантичного Всесвіту, або ноосфери, має властивість створювати й утримувати власне смислове поле. Визначено наукові підходи та методологічну базу щодо дослідження параметричних характеристик явища, проаналізовано його природу, сутність, зміст, форми буття, елементну базу, структуру та рівні, досліджено морфологію механізму збудження, продукти смислового і культурологічного простору смислової сфери особистості, виділено її механізми та функції, обґрунтовано критерій якості її сформованості, проведено перевірку стану та зрілості світоглядної культури особистості в умовах українського суспільства.

HAIRULLINA U. O. Outlook culture of a human's personality in conditions of transitional society.

Thesis for the candidate's degree in Philosophy in speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The study proposed the concept of ideological culture of a personality, that topologically belongs to human consciousness, indicates the organizational levels, presents morphological structure and gives it a number of original features on outlook and self-determination of a human in the social world on the basis of obtaining and processing of meanings from the physical foundations of the universe or psychosphere as well as from the depths of Semantic Universe or noosphere, has the ability to create and maintain their own semantic field. The study defined scientific approaches and methodological framework for studying of the parametric characteristics of the phenomenon, analyzed its nature, essence, contents, forms of entity, element base, structure and levels, studied morphological mechanism of excitation, products of semantic and cultural field of a sense sphere of personality, highlighted its mechanisms and functions, substantiated criteria and indicators of maturity of an ideological culture of a personality and conducted verification in the conditions of Ukrainian society.

ШЕВЧЕНКО ГАННА МИКОЛАЇВНА. Комунікативна природа механізму “відчуження-привласнення”: соціально-філософський аналіз.

У дисертації здійснено аналіз комунікативної природи механізму “відчуження-привласнення” та визначено, що найважливішою властивістю соціальної системи з точки зору комунікативної теорії є аутопоезис, коли соціальна реальність, в якій збільшують ознаки нелінійного розвитку, формується на межі самоопису та саморозрізнення. Здатність сучасного соціуму до саморефлексії та самотворення породжують практики комунікації ризомного характеру, яким притаманна внутрішньосистемна невизначеність. Ретроспективно проаналізовано змістовне наповнення категорій “відчуження” та “привласнення”, які в сучасних умовах набувають нових ознак та акцентовано увагу на значимості соціокультурних детермінант становлення механізму “відчуження-привласнення”. Здійснено аналіз змістовного наповнення зазначених категорій в українському інтелектуальному дискурсі та в рамках дихотомії “відчуження-привласнення” розглянуто межі реалізації свободи людини. Зазначено, що в контексті адаптації до сучасних викликів і зменшення негативних проявів відчуження, особливого значення набуває пізнавальне привласнення, висока самоорганізація, особиста відповідальність та самовизначення в процесі творення нової соціальної реальності.

SHEVCHENKO G. M. Communicative character of mechanism “alienation – assumption”: social philosophical analysis.

Thesis for gaining academic degree of Candidate of philosophical sciences in subject 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

In thesis communicative character of mechanism “alienation-assumption” is analysed and determined that the most important feature of social system from the communicative point of view is autopoiesis, when social reality, in which characteristics of non-linear development are increased, forms on the line of self-description and self-recognition. Capacity of modern society to self-reflectiveness and self-realization create communication practices of rhizom character which is inherent to internally systematic uncertainty. Retrospectively is analysed substantive content of categories “alienation” and “assumption, which under current conditions gain new characteristics and emphasized the importance of sociocultural determinants of mechanism “alienation – assumption” formation. Analysis of substantive content of mentioned categories in ukrainian intellectual discourse is made and within dichotomy “alienation – assumption” limits of freedom realization of individual are reviewed. It is stated that in the context of adaptation to modern processes and reduction of negative display of exclusion, special importance gains cognitive assumption, high self-organization, personal responsibility and self-determination in the process of new social reality creation.

Спеціальність 09.00.10 – філософія освіти

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук

ДЖУРА ОЛЕКСАНДР ДМИТРОВИЧ. Становлення життєтворчості особистості в контексті модернізації української освіти.

У дисертації аналізується роль освіти, як чинника життєтворчості особистості в умовах сучасних викликів глобалізованого світу; виділено основні чинники цього процесу, їх взаємозв'язок і взаємодія; напрями її еволюції у інформаційну добу та особливості реалізації в українському суспільстві.

Сьогодні стає дедалі очевиднішою теза про те, що особистість повинна ставати активним творцем свого життя в умовах постійних змін, має бути озброєна ефективними технологіями життєтворчості і володіти досвідом передбачення нових тенденцій у розвитку суспільства загалом та конкретної особистості зокрема.

Доведено, що на життєтворчість особистості впливають такі чинники, як родинне і громадське виховання, засоби масової інформації і культури, релігія і наука, освіта, інші форми суспільної свідомості та досвіду; вплив освіти є найбільш дієвим, адже саме в освіті й через освіту людина цілеспрямовано й під керівництвом вчителя здобуває знання, формує власний світогляд, отримує суспільно значиме виховання. Освіта, перетворюючись завдяки новітнім інноваційно-гуманістичним і особистісно-орієнтованим педагогічним методикам, технологіям і світоглядним принципам на простір життєтворчості особистості, перетворюється на буттєво-необхідний елемент людського життя.

На засадах формування духовності через феномен освіти і має бути зорієнтована підготовка людини до життя в сучасному відкритому суспільстві, оскільки освіта найактивніше збирає й аналізує інформацію. У широкому призначенні освіта є “наповненням” індивіда інформацією і зразками кращого практичного досвіду. Саме освіта є гарантом індивідуального розвитку і водночас плекає інтелектуальний та духовний потенціал нації, а сьогодні ще й формує громадян відкритого демократичного суспільства, яке становить ідеал для значної частини людства.

DZHURA O. D. The formation of individual creativity in the context of modernization of Ukrainian education.

Thesis for a doctor degree in philosophy, speciality 09.00.10 – philosophy of education.

The thesis analyses the role of education as individual creativity factor in the context of modern challenges of globalized world; the main factors of this process, their interconnection and interaction; tendencies of its evolution at information age and implementation features of Ukrainian society.

Today thesis about the importance of becoming an active creator of life in the context of regular changes is more obvious. An individual must be equipped with efficient technologies of creativity and be able to predict some new tendencies of society development in general and of one particular person.

It is proved that such factors as family and public education, mass media and mass culture, religion and science, education, other forms of social consciousness and experience influence individual creativity. The influence of education is most efficient, because only in and by means of education, the individual assisted by teacher acquires knowledge, forms one's own world outlook, get socially important education. Due to the latest innovative humanistic and personally oriented teaching methods, technologies and ideological principles, education transforms into individual creativity space, and also into a vital element of human life.

The basis of the process of getting the person ready for mature life is spirituality seen through the phenomenon of education, as education gathers and analyses information most actively. In its broad sense, education is a process of filling the individual with information and samples of best practical experience. Education is a guarantee of individual development and at the same time nourishes intellectual and spiritual potential of society, and today it forms the citizens of open democratic society, which is ideal for the major part of mankind.

ЖИЖКО ТЕТЯНА АНАТОЛІВНА. Теоретичні засади розвитку університетської освіти: європейський контекст.

У дисертації аналізується поглиблення теоретико-методологічних основ дослідження університетської освіти, виділення напрямів її еволюції у інформаційну добу та особливості реалізації в українському суспільстві.

На основі аналізу освітніх парадигм, документів міжнародного, європейського та національного рівнів розвинуто положення щодо нової ролі сучасного університету, розкрито поняття “університетська освіта”, яке сформульовано з позицій системного підходу та засад економіки знань. Обґрунтовано вплив на університетську освіту факторів глобалізації та національних тенденцій. Висвітлюються системні реформування вищої освіти, розкриваються теоретичні засади розвитку вищої освіти України в ХХІ столітті, визначаються економічні складові, напрямок та порядок проведення системних реформ, обґрунтовується необхідність інтеграції вищої освіти України в єдиний простір європейської вищої освіти.

Визначено перспективні напрями та механізми використання потенціалу вищої освіти, шляхи активізації науково-дослідних робіт у ВНЗ. Освіта сприяє згуртуванню нації, зміцнює соціальну єдність і довіру до соціальних інститутів, активізує відкриті дискусії, а також розуміння питань гендерного, етнічного, національного, релігійного та соціального розмаїття.

ZHYZHKO T. A. Theoretical principles of developing university education: European context.

Thesis for a degree of a Doctor of Philosophy, specialty 09.00.10 – philosophy of education.

Thesis analyzes deepening of theoretical and methodological bases of exploration of university education, outlining of directions of its evolution in the information era and features of realization in Ukrainian society.

On the basis of analysis of educational paradigm, documents of international, European and national levels, a new provision “university education” is developed, which has been formulated from the position of system approach and fundamentals of economy

---

knowledge. An influence of globalization factors and national tendencies on the university education, is grounded. System reforms of higher education are highlighted, theoretical principles of development of higher education in Ukraine in XXI century are revealed, economic components, direction and order of conducting system reforms are defined, necessity of integration of higher education of Ukraine into a united space of European higher education is grounded.

Perspective directions and mechanisms of applying potential of higher education, ways of activation of scientific and research activity in the universities are defined. Education promotes cohesion of nation, strengthens social unity and trust in social institutes, activates open discussions and understanding of issues of gender, ethical, national, religious and social diversity.

ПОКАСЬ ВІТАЛІЙ ПЕТРОВИЧ. Зміна філософської парадигми управління навчально-виховним процесом інтернатних закладів освіти України.

У роботі з позицій сучасної філософської методології відносно повно відтворена цілісна картина діяльності інтернатних закладів освіти України, де інтернатний заклад є поняттям, що охоплює собою систему нововведень, які істотно змінюють результати освітнього процесу. З'ясовано, що це державний заклад, який забезпечує утримання, розвиток, виховання та навчання дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, а також дітей, які мають вади у розвитку та поведінці.

Розкрито історичні та соціально-педагогічні передумови виникнення інтернатних закладів освіти, розглянуто організаційно-педагогічні проблеми, визначено етапи їх становлення та розвитку. Доведено, що на всіх етапах розвитку суспільства основною причиною виникнення інтернатних закладів для соціально незахищених дітей були соціально-економічні умови.

Дається характеристика всіх типів інтернатних закладів освіти (дитячих будинків, шкіл-інтернатів та ін.), аналізуються зміст, особливості організації навчально-виховного процесу, основні напрями лікувально-реабілітаційної роботи й соціального захисту дітей, кадрове забезпечення, управлінська діяльність.

Вивчення історичного досвіду дозволило визначити тенденції та перспективи розвитку інтернатних закладів різних типів у сучасних умовах.

Доведено, що управління навчально-виховним процесом у закладах інтернатного типу забезпечує ефективну гармонійну взаємодію керівники – вихованці – суспільство і ґрунтується на оволодінні керівником професійно-управлінською компетентністю.

POKAS V. P. The change of philosophical paradigm of educational process in residential education institutions in Ukraine.

Thesis for a doctor degree in philosophy: speciality 09.00.10 – philosophy of education.

The dissertation provides the present-day philosophical and methodological analysis of residential educational institution activity in Ukraine, where a residential educational institution is a concept that involves a system of innovations that significantly influence the results of the educational process. In the paper it is defined in the paper as a state institution

---

that provides maintenance, development, education and training of orphans, children deprived of parental care and children with disabilities in development and behaviour.

The paper reveals historical, social and educational prerequisites of formation of residential educational institutions; organizational and pedagogical problems are considered, and the stages of their growth and development are defined. It is proved that socio-economic conditions were the main cause of formation of residential educational institutions for disadvantaged children at all stages of society development.

The author gives a characteristic of the main types of residential educational institutions (orphanages, boarding schools, etc.) The content, typical features of educational process, the main directions of remedial and rehabilitation work and social protection of children, managerial activity, staff providing are analysed in the dissertation.

The study of historical experience has allowed identifying trends and prospects of development of different types of residential educational institutions under present conditions.

The author proves that the management of educational process in residential educational institutions provides effective harmonious interaction in the chain management – wards – society, which is based on mastery and managerial competence of the principal.

ФАТХУТДИНОВА ОЛЕНА ВАСИЛІВНА. Правова освіта як чинник формування організаційної свідомості особистості: теоретико-методологічний контекст.

У дисертації аналізується механізм формування організаційної свідомості особистості засобами правової освіти у розрізі її загальноосвітньої і фахової підготовки. Авторська концепція побудована на діалектичній взаємодії семантичного поля правової освіти і смислової сфери особистості. Подана система взаємозв'язків, взаємодій і взаємозалежностей правової освіти і організаційної свідомості особистості, визначені типові суперечності і методи їх зняття у ході навчально-виховної практики на усіх організаційних рівнях національної системи освіти. Доведено, що правова держава є продуктом домінування правової свідомості над організаційною активністю суб'єктів організаційної взаємодії. Визначено культурологічний лаг в оновленні змісту правової освіти у порівнянні з організаційною активністю людини. Подано суперечності в організації правової освіти в усіх ланках національної системи освіти і запропоновані шляхи зниження їх гостроти на шляху до гармонізації правовідносин вітчизняного права і освіти з міжнародним правом і освітою.

FATHUTDINOVA O. V. Legal education as a factor of formation of organizational consciousness of personality: theoretic-methodological context.

The dissertation for the Doctor's degree of Philosophical Sciences in the speciality – 09.00.10 – Philosophy of Education.

In the dissertation it is analysed the mechanism of formation of organizational consciousness of personality means of legal education in the section its general education and professional training. The author conception was constructed on the dialectical interaction of semantic field of legal education and the sense of sphere of personality. It is presented the system of interconnections, interactions and interdependences of legal education and organizational culture of personality, it was defined typical contradictions and methods them taking down in the course of educational practice on all organizational levels

---

of national system of education. It is proved that the legal state is a product of dominance of legal consciousness over the organizational activity of subject of organizational interaction. It is determined the culturological lag in the renewed contents of legal education in comparison with the organizational activity of person. It is presented contradictions in the organization of legal education in all parts of the national system of education and propounded courses of reduction them on the way to the harmonization of legal relationship of national law and education with the international law and education.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук**

БОЛЬШАК ЛЮДМИЛА ІВАНІВНА. Екологізація освіти як соціальна потреба сучасного суспільства.

У дисертації аналізується екологізація освіти як суспільна проблема, пов'язана з виживанням людства, як відповідь на цю потребу через модернізацію змісту та технологій освітніх систем та процесів, виховання у особистості здатності до ліквідації наслідків руйнаційного ставлення до Природи.

Інституалізація екоосвіти, тобто включення екологічної компоненти освіти до базової частини освіти, виразно окреслює спроби обґрунтувати необхідність створення самостійної галузі освіти – екоосвіти – на базі спеціально розробленої методологічної платформи, яка дозволила б чітко сформулювати її цілі й завдання, методичний і дидактичний інструментарій тощо. У найзагальнішому вигляді ця платформа означається як екологізація освітньої сфери, а також передбачає експансію принципів екоосвіти в інші складові освіти. Освіта в цій галузі здійснюється протягом всього життя людини і є невід'ємною частиною процесу загальної та професійної освіти; вона має зосереджуватися на практичних проблемах і носити міждисциплінарний характер, інтегруючи знання різних наук, що допоможе зрозуміти екологічні цінності, сприяючи колективній стабільності і приділяти основну увагу проблемі екологічного виживання людини.

Проаналізовано основні напрями менеджменту екологічної освіти, обґрунтована його оптимальна модель для сучасного стану і потреб її модернізації, що розгортається в освітніх системах України та провідних країн європейського простору.

BOLSHAK L. I. Ecologization of Education as a Social Requirement of a Present-day Society.

Thesis for the Candidate Degree in Philosophy: specialization 09.00.10 – Philosophy of Education.

The dissertation deals with the ecologization of education as a social problem connected with the humanity survival as an answer to this problem through the modernization of the content and technologies of the educational systems and processes, teaching a personality to overcome consequences of the destructive Nature treatment.

Institutionalization of ecological education, that is introduction of the ecological component of education to the basic education, outlines the attempts to ground the necessity of creating an independent field of education, eco-education, on the basis of a specifically developed methodological platform that would exactly formulate its goals and tasks, methodical and

---

didactic apparatus, etc. Generally speaking, this platform is defined as an ecologization of the educational field and eco-educational principles are supposed to permeate into other educational constituents. Education in this field is expected to be a lifelong learning of an individual and is an integral part of the secondary education and vocational training; it should include practical problems and be of interdisciplinary type, integrating knowledge of different sciences that will help understand ecological values. It will ensure collective steadiness and deal with the problem of ecological survival of a man.

Basic directions of ecological education management have been analyzed; its optimal model for the present-day condition and requirements of its modernization in the educational systems of Ukraine and leading European countries has been grounded.

МАЛИНОВСЬКА ОЛЕНА ЛЬВІВНА. Освітнє врядування в умовах глобалізації та інформатизації.

Дисертація присвячена філософському аналізу теорії і практики освітнього врядування в умовах глобалізації та інформатизації суспільства. Обґрунтовується визначення освітнього врядування, розкривається його філософське підґрунтя, чітка антибюрократична спрямованість. Особлива увага приділяється обґрунтуванню критеріїв типологій зовнішнього освітнього врядування, визначенню теоретико-методологічних орієнтирів у дослідженні його конкретно-історичної практики. В процесі дослідження внутрішнього освітнього врядування головним об'єктом аналізу є університетська автономія – її теоретичні моделі та практика їх втілення в умовах глобалізації та інформатизації.

В українському дискурсі проблема освітнього врядування розробляється в контексті концепції державно-громадського управління. В роботі розкриваються тематичні та концептуальні напрями її дотичності із західними підходами до проблеми управління освітою. Один із них – розуміння функцій інституцій громадянського суспільства, їх ролі у формуванні освітньої політики. Спільність проблематики у західному та українському дискурсі передбачає наявність узгодженої термінології.

MALYNOVSKA O. L. Educational governance in the age of globalization and informatisation.

Thesis for a scientific degree of the Candidate of philosophical sciences under the specialty 09.00.10 – Philosophy of Education.

Thesis is devoted to philosophical analysis of theory and practice of educational governance in the context of globalization and informatisation of society. Political, ideological, theoretical and methodological conditions that attract attention of the western scholars to the mentioned topic are presented in the thesis.

Definition of educational governance, its philosophical basis and clear antibureaucratic dimension is asserted in the thesis. Special attention is paid to the substantiation of the typology criteria of the external educational governance and determination of the theoretical and methodological checking points in a study of the specific historical practice of the educational governance. In the process of analysis of the internal educational governance, special attention is paid to the autonomy of university – its theoretical models and practice of implementation in the context of globalization and informatisation.

In the Ukrainian discourse the problem of the educational governance is elaborated in the framework of the concept of state and public administration. Thematic and conceptual ways of the current research and its conformity with the western approaches to the problem of educational governance are presented in the thesis. One of them is proper understanding of the role and functions of the civic society institutions, their role in the process of education policy formation. Similarity of problematics in the Western and Ukrainian discourses, to which special attention is paid in the thesis, provides for existence of the coherent terminology.

2013 рік

У 2013 році в спеціалізованій вченій раді Д 26.053.16 захищено 23 дисертації, проведено 1 колективне рецензування (поглиблене вивчення), 1 нострифікація диплома. З них:

- зі спеціальності **09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії:**
  - на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук* – 7 дисертацій;
  - на здобуття наукового ступеня *кандидата філософських наук* – 9 дисертацій.
- зі спеціальності **09.00.10 – філософія освіти:**
  - на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук* – 5 дисертацій;
  - на здобуття наукового ступеня *кандидата філософських наук* – 2 дисертації.

Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

Дисертації на здобуття наукового ступеня *доктора філософських наук*

БОГДАНОВА НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА. Філософсько-світоглядний аналіз культури життєтворчості особистості.

Дисертаційну роботу присвячено філософсько-світоглядному аналізу особливостей розвитку культури життєтворчості особистості.

У роботі проаналізовано теоретико-методологічні засади проблеми життєтворчості особистості і визначено, що життєтворчість особистості – це процес утвердження (реалізації, самореалізації) особистістю власного життя у відповідності з індивідуально випестуваним ідеалом. Досліджено структуру життєтворчості особистості та проаналізовано основні чинники формування культури життєтворчості особистості.

Особлива увага приділяється дослідженню провідних технологій формування та реалізації культури життєтворчості особистості і зазначається, що ідеальної моделі життєтворчості не існує, як не існує всезагальної істини. Будь-яке суспільство стикається з проблемами реалізації творчого потенціалу особистості. Успішною життєтворчість людини визнається лише тоді, коли вона реалізується. Головними

умовами цього процесу є креативність і творчість, а потужним чинником їх формування визнається освіта.

BOGDANOVA N. G. Philosophical and ideological analysis of culture vital creativity of personality.

The dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, speciality 09.00.03 – Social philosophy and philosophy of history. Dragomanov national pedagogical university. Kyiv, 2013.

The dissertation is devoted to the implementation of the philosophical-ideological analysis of the features of the development of culture vital creativity of personality.

This paper analyzes the problems of psychological situation vital creativity of personality, determined that the vital creativity of personality – is the approval process (implementation, self-actualization) personality of his own life in accordance with individually reared ideal.

By an author the structure of vital creativity of personality was investigational and the basic factors of forming of culture of vital creativity of personality are analyzed.

Special attention was paid to the research of advanced technology and implementation of culture vital creativity of personality and noted that the ideal model vital creativity not exist, as there is no universal truth. Every society faces the problems of realization of creative potential of personality. The vital creativity of man is recognized successful only then, when she will be realized. The main conditions of this process are creativity and work, and a powerful factor in their formation is recognized education.

ВІТЕР ДМИТРО ВОЛОДИМИРОВИЧ. Розвиток суспільства у дискурсі християнської соціальної філософії другої половини ХХ століття.

У дисертації на основі аналізу праць сучасних теологів, філософів релігії, релігієзнавців з проблем розвитку християнської соціальної філософії, філософсько-теологічних концепцій, що вплинули на християнську соціальну думку, здійснено дослідження теоретичного контексту формування та змін християнських соціально-філософських концепцій у другій половині ХХ ст., в яких відображаються особливості осмислення проблем суспільного розвитку.

У процесі аналізу соціально-філософської думки християнства у ХХ ст. виявлено її історичні та ідейні джерела, простежено зв'язок сучасної християнської теології у вирішенні соціальних проблем суспільного розвитку з тенденціями, що були характерні для кінця ХІХ – початку ХХ ст. Визначено, що, відтворюючи на доктринальному рівні шляхи конструктивної соціальної взаємодії віруючих і невіруючих, християнська соціальна філософія та теологія розвивають філософський, релігійний, політичний, етичний діалог з іншими філософськими системами, контекстуалізуючи в ньому сучасну суспільну проблематику. Філософське осягнення історичного процесу в християнській теології з традиційних позицій провіденціалізму переходить до адогматизму у поєднанні з критицизмом, викликаючи ідейно-теоретичне протистояння універсалізму християнства як світової релігії та соціального еволюціонізму.

Доведено, що теоретичне мислення теологів звертається до сучасної філософської парадигми з метою пошуку шляхів зняття протиріч між лівим

радикалізмом та лібералізмом, що в межах соціально-філософської рефлексії реалізується в поняттях царства божого і царства земного та відображається в релігійному розумінні суспільства. Виникають нові теологічні парадигми, що базуються на ідеях секулярної філософської та суспільної думки.

VITER D. V. Society development in the christian social philosophy disqours in second half XX c.

Dissertation for a doctor's degree in Philosophy, speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

In the dissertation on the basis of the analysis of modern theologians, the philosopher of religion works on problems of Christian social philosophy development, the philosophical and theological concepts which have affected Christian social thought, research of a theoretical context of formation and changes of Christian social and philosophical concepts in second half XX century in which features of judgement of social development problems are displayed is carried out.

In the course of the analysis of social and philosophical thought of Christianity in XX century it is revealed its historical and ideological sources, it is tracked communication modern Christian theologians in the decision of social development problems with tendencies, characteristic to the period of end XIX – beginnings XX century. It is defined, that recreating on doctrinal level of a way of constructive social interaction of believers and non-believers, the Christian social philosophy and theology develop philosophical, religious, political, ethical dialogue with other philosophical systems, making in it the concepts in witch deciding a modern public problematic. The philosophical judgement of historical process in Christian theology from traditional positions providencialism passes to non-dogmatism in connection with criticism, causing ideologically-theoretical opposition between the universalism of Christianities as world religion and social evolutionism.

During an epoch of public crises the conceptual vision of ways and directions of the social development problems decision gets leading character in Christian social and philosophical systems which in the second half of XX-th centuries have affected by the ideas of social integrism, humanism, communitarism, phenomenology, existentialism, philosophical anthropology, neopositivism, postmodernism, synergetic, philosophy of spirit, philosophy of action, activism, personalism. In frameworks of conceptualization of the social development problems the evolution of social and philosophical ideas of Christianity under the Catholic modernism influence it was carried out in the tideway of apologetics of subjectivistic orientations, theoretical attempts of harmonisation practical and spiritual which dualism in the ontology of persons unites with attempts of adaptation the secular philosophical thinking and concepts of pluralistic culture to requirements of theology.

The Catholic way of socialization causes loss of religious identity in terms of ideological pluralism, demanding unification that leads to the assertion in the social doctrine of the Catholic and Protestant ecumenical paradigm, which is realized in social practice serving Christian churches was determined. Orthodoxy, refusing guidelines irinologiya, seeks to justify “horizontal theology” within the concept of “social diakonia” which is the basis for determining the position of the Church on social issues social development. Activity-paradigm extends social and philosophical discourse of Protestantism, which is actively developing the idea of social service of Christian churches in the world today, along with trends rationale for the constant renewal of faith, and practical guidelines of

---

Reformation. The movement of dialogue to polilogical of secular and religious cultures takes place within the framework of metanarration which is essentially ideological, as well as get rid of ideology, social myth Christian social doctrine is not capable of remaining apologetics specific social and state ideology.

In paradigm of globalism the Christian social doctrine focuses on bergson-popper's tradition in which a free society is closed for a religion that does not sanctify the social order, being oriented to the paradigm of philosophical anthropology. As part of atheistic humanism and globalization paradigm is develops the absurdism, which turns Christian social doctrine of the church as an attempt to become the benchmark in the world for man, alienated from the world. Another side of the absurdism of church social doctrine the turns its objection, as in Christianity to achieve meaning in life in his soteriological perspective is possible because of contempt for the content and form of social life itself. Consequently, the alienated individual, in which society appreciates configurative, modulative "I", strictly determined by social conformism that is fixed at the level of official social doctrine of the church. Soteriological plan to concede the principle of responsibility to society, which means the transition to rationalism and pragmatism in the field of Christian social theology, which seeks to create the apologetics of humanism and ontology of reality is profanation of sacred nature of the church.

It is proved, that the theoretical thinking of theologians addresses to a modern philosophical paradigm for the purpose of search the ways of removal contradictions between the left radicalism and liberalism, that within the limits of a social and philosophical reflexion is realised in concepts of a kingdom divine and kingdoms terrestrial and reflected in religious understanding of a society. There are the new theological paradigms which are based on ideas secular philosophical and public thought.

ГАРБАР ГАЛИНА АНАТОЛІВНА. Філософія гостинності в українському просторі туризму (соціально-філософський аналіз).

У дисертації досліджена філософія гостинності як стрижень такого виду діяльності, як туризм. Гостинність при цьому розглядається як піклування, здатність об'єктів туризму до забезпечення комфортних умов, належного самопочуття його суб'єктів – подорожуючих – у всіх аспектах цієї гуманістичної, культуротворчої сутності.

Аналізуються основні види масових подорожей в Україні, які призводять до формування мережі закладів гостинності, що надають послуги відповідним категоріям подорожуючих, і які за умов розвитку капіталізму в Україні зберігаються (паломництво) або трансформуються (подорожі з торгівельною метою, краєзнавчі екскурсії) в нові форми, які набувають ознак туризму: ділового й історико-культурного.

Розглядаються функціональні аспекти туризму як розвиненого інституту суспільного виробництва і гостинності. Особливості філософії гостинності й туризму розглядаються з огляду на притаманні сучасному світу глобальні зміни. Наголошується на наявності глибоких традицій гостинності в українській культурі, що є відбитком особливості української ментальності (щирість, привітність, повага до гостя) та проявляється в багатьох формах.

У роботі аналізується моральний (етичний) і соціокультурний зміст феномену гостинності як сутності і головного стрижня туристичної діяльності.

Визначені основні аксіологічні екзистенціали туризму: “благо” (добро), “свобода”, “спілкування”, “відповідальність”. Надається характеристика туризму в умовах розмаїття культур, глобалізації культури. Культурний туризм вивчається як засіб діалогу культур.

Показано, що туризм своїми культурними засобами та соціальними орієнтаціями є одним із вагомих чинників узгодження суспільних та індивідуальних інтересів, запровадження коеволюційного типу взаємин суспільства і природи, мінімізації суспільного зла, впровадження антикризової стратегії сталого розвитку, забезпечення миру на Землі.

Надається аналіз амбівалентності культурного туризму, який, з одного боку, слугує затвердженню технологій споживання масової культури, а з іншого боку – стає альтернативою нівеляції цінностей культури.

GARBAR G. A. The philosophy of hospitality in the sphere of Ukrainian tourism (socio-philosophical analysis).

Thesis for a doctor degree in philosophy: specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis investigates the philosophy of hospitality as the core of tourism. Hospitality thus regarded as a care, the capacity of tourist facilities to ensure comfort, good health of its subjects – travellers – in all aspects of the humanistic, cultural sense.

The thesis concerns itself with the analysis of the basic types of mass travel in Ukraine, which lead to the formation of a network of hospitality service providers which work with respective categories of travellers, and that under conditions of capitalist development in Ukraine survive (pilgrimage) or are transformed (travels with commercial purpose, regional excursions) in new forms which obtain features of business, historical and cultural tourism.

The functional aspects of tourism as an advanced institute of social production and hospitality are considered. Features of hospitality and tourism philosophy are analysed from the perspective of the global change inherent in the modern world. Deep traditions of hospitality in Ukrainian culture reflect features of the Ukrainian mentality (sincerity, friendliness, respect for the guest) and come in many forms.

This paper analyses the moral (ethical) and sociocultural content of hospitality phenomenon as an essence and the main core of tourist activity.

The basic axiological existentials of tourism are “good” (virtue), “freedom”, “communication”, “responsibility”. Tourism is characterized in the diversity of cultures, globalization of culture. Cultural tourism is studied as a means of dialogue between cultures.

The paper shows that by its cultural means and with social orientation tourism is one of the important reasons for harmonizing social and individual interests, it serves the introduction of co-evolutionary relationship between society and nature, minimization of social evil, implementation of anti-crisis strategy for stable development, peace on Earth.

The thesis presents the analysis of ambivalence of cultural tourism, which on the one hand, serves to validate the technologies of mass culture consumption, and on the other hand, is an alternative to cultural values leveling.

ЗАГАРНИЦЬКА ІРИНА ІВАНІВНА. Дитинство як соціальний феномен: філософська концептуалізація.

У дисертації узагальнено і поглиблено теоретичні та методологічні засади розробки феномену дитинства; проведено філософський аналіз його сутності та значення для розкриття потенціалу особистості і динамічного розвитку держави в контексті сучасних цивілізаційних змін. Обґрунтовано доцільність інтеграції всіх аспектів вивчення дитинства як самостійного і сутнісно-творчого явища в межах окремої галузі наукових знань – філософії дитинства. Сформульовано соціально-філософське тлумачення поняття дитинства не лише як цілісного інтегративного соціокультурного комунікативного просторово-часового феномену зі своїми цінностями і смислами, а й як сформованої і до певної міри контрольованої конкретним суспільством сукупності об'єктів, процесів, соціальних інститутів, покликаних підготувати молоде покоління до ефективної життєдіяльності у соціумі. Досліджено передумови і напрями трансформації дитинства на зламі епох, показано протиріччя між усвідомленням соціокультурної цінності даного феномену та реальним ставленням до дитини в епоху постмодерну. Окреслено сутність і напрямки розгортання глобальних процесів, що обумовлюють характерні особливості соціалізації та індивідуалізації сучасної дитини; через філософську рефлексію феномену “дитина-індиго” показано зміст і закономірності розкриття неповторності людської особистості. Виявлено досягнення і прорахунки України щодо забезпечення якості дитинства, досліджено ефективність вітчизняного нормативно-правового підґрунтя його існування та розвитку. Розкрито значення дошкільної освіти для становлення особистості дитини у просторі динамічних суспільних трансформацій; проаналізовано проблеми її модернізації в світлі сучасних процесів соціально-економічного розвитку України.

ZAGARNYTSKA I. I. Childhood as a social phenomenon: philosophical conceptualization.

Thesis for a degree of Doctor of Philosophy, specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The theoretical and methodological principles of development of the childhood phenomenon are summarized in the thesis; the philosophical analysis of its nature and importance for the potential of the individual and the dynamic development of the state in the context of modern civilization changes are held. The necessity of integrating of all aspects of the study of childhood as a separate and essential, creative phenomenon within a particular branch of scientific knowledge – philosophy of childhood – is explained. Socio-philosophical interpretation of childhood was formulated not only as a holistic integrative socio-cultural communicative space-time phenomenon with its values and meanings, but also as prevailing and to some extent controlled by the society totality of objects, processes, social institutions, those should prepare the younger generation for effective life in society. The preconditions and directions of the childhood transformation at the turn of the eras are researched; the contradictions between social and cultural awareness of the value of this phenomenon and the real attitude to the child in the postmodern era are shown. The nature and directions of deployment of the global processes which determine the distinctive features of the socialization and individualization of modern child are outlined; the content and patterns of disclosure uniqueness of human personality through philosophical reflection of

---

the “indigo child” phenomenon are shown. The achievements and failures of Ukraine regarding the quality of childhood, the effectiveness of the domestic legal basis of its existence and development are studied. The value of pre-school education for the development of the child in the space of dynamic social transformations, the problems of modernization in the light of contemporary processes of social and economic development of Ukraine are analyzed.

ІВЧЕНКО ОЛЕКСІЙ ГРИГОРОВИЧ. Людиновимірність формування громадянського суспільства: український контекст.

У дисертації проведено аналіз теоретико-методологічних підходів до вивчення місця і ролі людини в процесі формування громадянського суспільства загалом, на основі якого визначено умови, необхідні для його ефективного становлення в Україні.

Започатковано новий науковий системний підхід до вивчення людиноцентристського характеру громадянського суспільства. Поглиблено розуміння людини як суб'єкту і об'єкту громадянського суспільства, яка набула специфічних ознак у процесі формування громадянського суспільства в Україні в період утвердження незалежності. Доведено, що на основі суспільно-політичної позиції людини як члена недержавних організацій, її партійної і громадянської діяльності змінюються її моральні пріоритети, а також її соціальна активність як носія громадянських характеристик.

Особливо наголошено на тому, що держава та громадянське суспільство приречені на функціональну взаємодію і взаємозалежність, бо за відсутності чи невиразності будь-якого з цих елементів система сучасного соціуму приречена на буттєву стагнацію і управлінську непереконливість.

Громадянське суспільство розглядається як складне соціокультурне утворення, засноване на системі приватних, громадських, соціально-економічних, національних, політичних відносин та інститутів, незалежних від держави, що ґрунтується на демократичних цінностях, гуманістичних моральних орієнтирах та правових принципах.

Показано, що свобода і відповідальність людини є основою для формування громадянської культури особистості, що визначає міри громадського впливу (участі) суспільства і держави на цей процес.

Обґрунтовано провідну роль освітнього процесу в становленні громадянської культури особистості та запропоновані принципи її виховання в освітніх закладах.

IVCHENKO O. H. The human dimension of the formation of civil society in Ukraine.

The dissertation for the Doctor's degree of Philosophical Sciences in the speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The author analyzes the theoretical and methodological approaches to the study of the place and role of man in the formation of civil society in general, on which defined the conditions necessary for its effective development in Ukraine.

Initiated new research systematic approach to the study human-center character of civil society. Profound understanding of man as subject and object of civil society, which has acquired specific features in the formation of civil society in Ukraine in establishing

---

independence. It is shown that on the basis of socio-political position of man as a member of the NGO, its party and civic engagement change its moral priorities, as well as its social media activity as civic characteristics.

The fact that the state and civil society are doomed to a functional interaction and interdependence is especially emphasized, because in the absence or indistinctness of any of these elements, modern society is doomed to existential stagnation and administrative weakness.

Civil society is regarded as a complex socio-cultural formation, based on a system of private, public, social, economic, national, political relations and institutions, independent from the state, based on democratic values, humanistic moral standards and legal principles.

It is shown that the freedom and responsibility of man is the basis for the formation of civic culture of personality, which determines the degree of social influence (participation) society and the state in this process.

Grounded role of the educational process in the formation of civic culture and personality proposed principles of education in educational institutions.

МЕЛЬНИК ВАЛЕРІЯ ВАЛЕРІЇВНА. Соціально-філософські експлікації страху на матеріалі протестантської версії екзистенціалізму.

У дисертаційній праці розглянуто модифікацію та експлікацію метафізичного страху в протестантській версії екзистенціалізму, зокрема, досліджено, що релігійний протестантський метафізичний страх виникає тоді, коли саме існування для людини стає проблемою, коли старі цінності зруйновані, а нові ще не збудовані, і віра людини відкриває її апофатичність і трансцендентність. Феномен страху для самосвідомості людини є ключовою часткою світовідчуття її онтологічного місця у світі, що “переживається” через психологічну сферу людського існування. Акцентується увага на соціальній модифікації страху. Соціальна нестабільність породжує страх людини перед власним майбутнім, перед Богом, призводить до невротизації населення, відчуження й негативно впливає на процеси суспільного розвитку в цілому.

Продемонстровано також ритмічну еволюцію основних форм страху, які змінюють одна одну. Одні з них є захисною реакцією індивіда на зовнішні “подразнення” (патологічні), а інші – пробуджують у ньому тугу самотності (депресивні), спрямовану на інтеграцію в суспільстві. Доведено, що специфічним випадком страху є страх перед Богом, пояснюється це світоглядним характером християнського персоналізму та протестантизму й діалектичним характером взаємодії старо- і новозавітного комплексу ідей у християнстві.

MELNYK V. V. Social and philosophical explications of fear in the protestant version of existentialism.

Thesis for gaining the degree of Doctor of Philosophy, specification 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The given research investigates the modification and explication of metaphysical fear in the protestant version of existentialism. In part, it is researched that the religious protestant metaphysical fear appears when the very existence of a person becomes a problem, when old values are ruined and new ones are not yet formed and the person’s belief reveals its apofathy and transcendence. The phenomenon of fear for the consciousness of a person is a

---

key particle of his/her awareness of the proper ontological place in the world which is perceived through the psychological sphere of human existence. The social modification of fear is given attention to. Social instability provokes the fear of a person before his/her own future, before God, leads to the neurotization of the population, isolation and influences negatively on the processes of the entire social development. It is proved that the cause of fear is the threat of isolation in its broadest meaning (from individuals or from a company, nature, God, family, etc.) which may issue from a complicated bio-social nature of a person who tends to communication and at the same time to the defence of his/her individuality.

The rhythmic evolution of the main forms of fear which succeed one another is also demonstrated. Some of them are the defensive reactions of an individual to outer irritations (pathological), and others evoke in him/her the crave for loneliness (depressive), directed to integration into community. It is proved that a specific example of fear is fear before God. It can be explained by the world outlook of the Christian personalism and Protestantism and dialectical character of interaction between Old and New Testament complex of ideas in christianity.

ТОПОЛЬ ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА. Філософія похилого віку: екзистенційний та соціокультурний вимір.

У дисертації подається цілісна концепція “філософії похилого віку” в екзистенційному та соціокультурному контексті як принципово нового напрямку наукових досліджень. Феномен похилого віку розглянуто з точки зору міждисциплінарного підходу. Розкрито механізм соціального конструювання стереотипів похилого віку. З’ясовано особливості самотності, сутність вікових та екзистенційних криз людей похилого віку, зазначені шляхи їх подолання та стратегії надання соціально-психологічної допомоги й емоційної підтримки літнім людям у важких життєвих ситуаціях. Обґрунтовано соціальну обумовленість видів допомоги людям похилого віку особистісною спрямованістю членів української спільноти. Досліджено стратегії життєустрою людини похилого віку та зазначено напрями соціальної роботи щодо корегування дезадаптивних стратегій. Розроблена орієнтовна модель соціальної роботи з людьми похилого віку.

ТОПОЛ O. V. Philosophy of elderly age: existential and socio-cultural dimension.

Dissertation for obtaining a doctoral degree in Philosophy, speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History.

The dissertation contains a holistic conception of "Philosophy of elderly age" in existential and socio-cultural context as a fundamentally new direction of research. The phenomenon of elderly age is considered from the viewpoint of an interdisciplinary approach. The mechanism of social construction of elderly age stereotypes is revealed. The features of loneliness, the essence of age and existential crises of elderly people are found out; the ways of their overcoming and the strategies for providing social and psychological assistance and emotional support to the elderly in difficult life situations are specified. Social conditionality of the types of assistance to the elderly by personal orientation of the Ukrainian community members is substantiated. The strategies of living arrangements for the elderly are investigated, the social work directions for correcting disadaptation strategies are mentioned. An approximate model of social work with elderly people is developed.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук**

АКСЬОНОВА ВІРА ІГОРІВНА. Міжкультурна комунікація як фактор формування глобального інформаційно-комунікативного простору.

Дисертацію присвячено пізнавальній проблемі, яка пов'язана з дефіцитом теоретичного та практичного дослідження міжкультурної комунікації як фактору формування глобального інформаційно-комунікативного простору з метою формування концепції міжкультурної комунікації глобального інформаційно-комунікативного соціуму. У дисертації здійснено осмислення теоретико-методологічних засад міжкультурної комунікації на етапі трансформації сучасного українського суспільства; проаналізовано трансформацію особистості від мовленнєвої до комунікативної як умови становлення ефективної культури міжкультурної комунікації; розкрито сутність міжкультурної комунікації як фактору формування інформаційно-комунікативного простору постмодерну, яку здійснено на основі синтезу положень загальної теорії систем, діалектико-синергетичного методу, кроскультурного підходу, аксіологічного моделювання.

AKSENOVA V. I. Intercultural communication as a factor of forming the global informative and communicative space.

The dissertation for the degree of candidate in philosophical sciences, subject field 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis is devoted to cognitive problem associated with lack of theoretical and practical study of intercultural communication as a factor shaping the global information and communication space to form concepts of intercultural communication global information and communication society. The author presents the comprehension of theoretical and methodological principles of intercultural communication at the stage of transformation of modern Ukrainian society analyzed the transformation of personality from speech communication as a condition to becoming an effective culture intercultural communication essence of intercultural communication as a factor shaping information and communication space of postmodernism, which is carried out on the basis of synthesis provisions of general systems theory, dialectical synergistic method crosscultural approach axiological modeling.

БРЯЗКУН ВАЛЕНТИНА ВІКТОРІВНА. Віртуалізація свідомості: соціально-філософський аналіз.

У дисертації здійснюно соціально-філософський аналіз віртуалізації свідомості. Визначаються смислові навантаження, якими наділяється поняття “віртуальна реальність” та “віртуалізація свідомості” в філософії з урахуванням зміни їх сутностей під впливом новітніх технологій.

Обґрунтовується поділ предмета дослідження на віртуалізацію суб'єктивованої та об'єктивованої форм свідомості. Здійснюється аналіз і схематичне зображення процесу якісного перетворення відображення дійсності, що супроводжується поетапним зануренням у віртуальну реальність. Визначені критерії та показники як для оцінки двох форм віртуалізації та віртуальної свідомості.

Запропонований перелік перспектив використання потенціалу віртуальних реальностей, дотримання яких дозволить використовувати їх можливості на користь вдосконалення процесів виховання, навчання та самоорганізації громадян будь-яких країн.

BRYAZKUN V. Virtualization of the Consciousness: Philosophical and Social Analysis.

The dissertation for the degree of candidate in philosophical sciences, subject field 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis is socio-philosophical analysis of virtualization of consciousness, basic characteristics and features of virtual reality. Determine semantic load, which is endowed with the concept of “virtual reality” and “virtualization of consciousness” in philosophy with regard to their change entities under the influence of new technologies.

Substantiated division research subject for virtualization subjectivized and object-forms of consciousness. The analysis and schematic representation of the process of qualitative transformation reflection of reality, which is accompanied by gradual immersion in virtual reality. Defined criteria and indicators for evaluation of two forms of virtualization and virtual consciousness.

The proposed list of recommendations, compliance with which will be use its ability to benefit the education, training and self-organization of citizens of any country.

ГУНЕНКОВ ДЕНИС ВАЛЕРІЙОВИЧ. Моральні пріоритети ринково спрямованого суспільства: становлення та розвиток (соціально-філософський аналіз).

У дисертації проведено системний філософський аналіз проблем моральної регуляції підприємницької діяльності. Визначено, що “моральні пріоритети” підприємницької діяльності є поняттями, що охоплюють собою сукупність історично сформованих загальнолюдських моральних норм та принципів, які відображають внутрішні інтереси і потреби людей у різних сферах їх соціально-економічної діяльності, цілепокладають економічну діяльність людей, врегульовують її сенси в контексті людських відносин.

Доведено, що в системі ринкових відносин складається особлива структура моральних пріоритетів, сукупність яких складає загальну парадигму морального впливу на ринкове виробництво. Доведено, що “моральні пріоритети підприємницької діяльності є більш високим типом осмислення цивілізаційних надбань людства (науки, техніки, технології, моделей організації та управління, моральних цінностей тощо) стосовно безпосереднього виробництва, розподілу і споживання.

GUNENKOV D. V. Moral priorities of the market directed society: becoming and development (social-philosophical analysis).

Thesis for the Candidate’s degree in Philosophy, speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The systemic philosophical analysis of problems of the moral adjusting of entrepreneurial activity is conducted in dissertation. It is defined, that moral priorities of entrepreneurial activity are concepts, which consist of the aggregate of the historically

---

formed common to all mankind moral norms and principles which represent internal interests and needs of people in the different spheres of their socio-economic activity, target economic activity of people, regulate its senses in the context of human relations.

It is proved that in the system of market relations it is generated the special structure of moral priorities – the aggregate of these priorities makes the general paradigm of moral influence on a market production. It is proved that moral priorities of entrepreneurial activity are the higher type of comprehension to the civilization properties of humanity (science, technique, technology, models of organization and management, moral values and others like that) in relation to a direct production, division and consumption.

КОПЕРА ІРИНА СЕРГІЙВНА. Соціокультурна трансформація молодіжного середовища України в епоху глобалізації.

Дисертаційне дослідження присвячено аналізу витоків та еволюції молодіжного середовища в Україні від часів її перебування у складі СРСР до формування основ демократичної моделі в період трансформації сучасного суспільства. Уточнено зміст поняття “молодіжне середовище”, “молодь”, визначено його ідеологічну основу, що спрямовує суб’єкт-об’єктні відносини у вирішенні молодіжних проблем, окреслено основні тенденції, що формуються під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників. Проаналізовано основні змінні характеристики нової парадигми цінностей студентської молоді, визначено основні фактори динаміки цінностей сучасної молоді у відповідності з трансформаційними (внутрішніми і зовнішніми) процесами, що відбуваються в Україні і в світі.

З’ясовано ідеологічні основи взаємовідносин держави і молоді в тоталітарному суспільстві і проаналізовано ефективність та наслідки молодіжного середовища в радянський період. Досліджено зміну місця і ролі ідеології в пострадянський період, зокрема визначено принципи молодіжного середовища в умовах кризи тоталітаризму, проаналізовано процес становлення політичного та ідеологічного плюралізму в українському суспільстві та його вплив на ефективність сучасного молодіжного середовища. Окреслено основні суперечності, проблеми і перспективи формування демократичної моделі молодіжної політики, її ідеологічних пріоритетів у сучасному українському суспільстві.

КОПЕРА I. S. Sociocultural Transformation of Youth Community of Ukraine in the era of globalization.

The thesis is devoted to the definition and complex analysis of the origins and evolution of youth community in Ukraine from the period of the USSR till the formation of the foundations of a democratic model in the period of the transformation of contemporary Ukrainian society.

The meaning of the notions “youth community”, “youth” are clarified, its ideological basis that directs the subject-object relationship in addressing youth issues is defined, the major trends formed under the influence of internal and external factors are traced. The basic variable characteristics of the new paradigm of students’ values are analyzed. The paper determines the main factors of dynamic modern youth’s values in correspondence with the transformational (internal and external) processes that are taking place in Ukraine and in the world.

The ideological foundations of relations between the state and the youths in a totalitarian society are also clarified, and the effectiveness and impact of youth community in the Soviet period is analyzed. The change of the place and role of ideology in the post-Soviet period is investigated, especially the principles of youth community in the period of the crisis of totalitarianism are defined, the process of establishing political and ideological pluralism in the Ukrainian society and its impact on the efficiency of the modern youth community are analyzed. The basic contradictions, problems and prospects of forming a democratic model of youth policy and its ideological priorities in modern Ukrainian society are traced.

ЛУЦЕНКО НАТАЛІЯ ЮРІЇВНА. Мережевий простір: соціально-філософський аналіз.

Дисертація присвячена соціально-філософському аналізу мережевого простору, теоретико-праксеологічному узагальненню поглядів різних наукових концепцій даного феномену, концептуалізації феномену мережевого простору та виявлення особливостей його теоретико-методологічного інструментарію і евристичного потенціалу. В роботі показано еволюцію поглядів на поняття “мережі” та “простору”, обґрунтовано сутність, зміст, природу та форми мережевого простору, визначено два підходи до його аналізу: мережевого простору як ще одного типу простору (з точки зору реляційної концепції вивчення простору як філософської категорії), що утворився шляхом набуття простором такої характеристики як мережевості; та досліджено дане явища з точки зору самостійного та самодостатнього історичного феномену, що має свої власні особливості, характеристики, форми прояву, показники та ін. (субстанціональна концепція вивчення простору як філософської категорії).

Здійснено морфологічний та функціональний аналізи мережевого простору, розкрито його основні види та запропоновано їх класифікацію. Також проведено прaxeологічний аналіз з приводу виявлення переваг та недоліків мережевого простору, на основі чого розроблено типові процедурні схеми мережевого аналізу для вирішення задач у різних сферах людської життєдіяльності.

LUTSENKO N. Y. Network space: socio-philosophical analysis.

Thesis for a candidate degree in philosophy : specialty 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis is devoted to the socio-philosophical analysis of network space, theoretical and praxeological generalization of different scientific concepts and conceptualization of network space phenomenon and detection of its theoretical and methodological tools and heuristic potential. The thesis concerns itself with the evolution of views on the concept of “network” and “space”. The essence, content, nature and form of network space are defined; two attitude to its analysis are suggested: network space as another type of space (in terms of relational concept of space as a philosophical category) which is formed through the acquisition of such characteristics as a network organization; and its study in terms of an independent and self-sufficient historical phenomenon that has its own features, characteristics, forms of manifestation, indexes, etc. (substantial concept studying space as a philosophical category).

The morphological and functional analysis of network space is carried out in the paper. The thesis describes the main types of network space and suggests their classification. The praxeological analysis is carried out with the aim of identifying strengths and weaknesses of network space, which helped to develop standard treatment scheme of network analysis to solve problems in various fields of human activity.

ПЕЧКО НАТАЛІЯ ВІТАЛІВНА. Формування моральної культури особистості у трансформаційний період.

Дисертація присвячена системному, цілісному аналізу філософських засад формування моральної культури особистості в суспільстві трансформаційного типу. Здійснено теоретико-методологічний аналіз філософського розуміння формування моральності. Розкрито сутнісний вимір трансформаційних процесів у сучасному українському суспільстві як середовища процесу формування моральної культури особистості. Окреслено зміст та структурно-функціональний вимір поняття “моральна культура особистості”. Обґрунтовано головні внутрішні та зовнішні чинники, що детермінують новий зміст і спрямованість моральної культури особистості та досліджено моральне самовиховання як інтегративний чинник формування моральної культури особистості.

PECHKO N. V. Moral culture formation of an individual in the transformation period.

Thesis for a Candidate Degree in Philosophy, specialty 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2013 .

The thesis is devoted to the realization of a systematic, holistic analysis of the philosophical bases of moral culture formation of a person in society of transformation type. Theoretical and methodological analysis of the philosophical understanding of the morality creation is done. The essential dimension of the transformation processes in contemporary Ukrainian society as surroundings of the process for the formation of moral culture is revealed. The content and structural-functional dimension of the concept “moral culture of the individual” are specified. Main internal and external factors determining the new content and direction of a new moral culture of the person are explained. Moral self upbringing as an integrative factor in the formation of moral culture of the individual is researched.

СУРІНА ГАННА ЮРІВНА. Соціально-філософський аналіз архетипів космогонічних міфологем.

З позицій плюралістичної і міждисциплінарної методології в дослідженні аналізуються: процеси формування і функціонування в сучасній масовій свідомості різноманітних міфологем, які базуються на традиціях давньої класичної міфології; причини виникнення і характеристики міфологічного мислення, які сприяють його сучасній актуалізації. Запропонована концепція архетипів космогонічних міфологем, під якими розуміються соціокультурні константи, що задають символічні просторово-часові параметри екзистенції і перманентно репродукують свої формально-змістовні характеристики при трансформаціях у різних сферах культури.

SURINA G. U. Socio-philosophic Analysis of the Cosmological Mythologems Archetypes.

A Thesis for the Scholarly Degree of Candidate of Philosophy, specialty 09.00.03. – Social philosophy and philosophy of history.

From the aspects of pluralistic and interdisciplinary methodology the thesis is devoted to the formation and functioning processes of the modern mass consciousness varied mythologems

---

rooted in the classical ancient mythology traditions; the origins and characteristics of mythological thought assisted its modern actualization are examined. The conception of cosmological mythologems archetypes is offered. The cosmological mythologems archetypes are considered as socio-cultural constants that set symbolic, space, time parameters of existence and permanently recreated its formal essential characteristics in various spheres of cultural transformation.

ФОМІН ФЕДІР ВАЛЕРІЙОВИЧ. Еволюція сім'ї в контексті соціокультурних реалій сучасної України.

У дисертації здійснено соціально-філософський аналіз розвитку інституту сім'ї та шлюбу від античності до сьогодення. Актуальність теми дослідження обумовлюється тим, що даний феномен, як одна з найдосконаліших форм соціальної організації буття людини, не був всебічно розглянутий у філософських працях.

Феномен сім'ї проаналізовано з методологічних та світоглядних позицій метаантропології, що розкриває екзистенціальні аспекти буття сім'ї, можливість досягнути її метаморфози у буденному, граничному й метаграничному вимірах буття людини і дозволяє по-новому осмислити родину в контексті гендерного партнерства – партнерської сім'ї.

Проведено філософський аналіз феномену любові, як однієї з фундаментальних основ, необхідних для формування партнерської сім'ї. Проаналізовано соціокультурні особливості традиційної української родини. Отримав подальший розвиток аналіз трансформацій сімейно-шлюбних відносин у ситуації постмодерну. Розглянуто основні проблеми державної сімейної політики в Україні, а також запропоновано пропозиції щодо їх вирішення.

FOMIN F. V. The Evolution of Family in the Context of Socio-Cultural Realities of Contemporary Ukraine.

Thesis to obtain the scientific degree of the candidate of philosophical sciences in speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

This dissertation represents social-philosophical analysis of the development of family and marriage from antiquity to the present. Topicality of this research is determined by the fact that this phenomenon, as one of the most advanced forms of social organization of human being, had not been fully considered in the philosophical writings.

Phenomenon of family was analyzed according to methodological and philosophical positions of metaanthropology, what reveals existential aspects of family being, ability to understand its metamorphosis in everyday, limited and meta-limited dimensions of human existence and allows to consider family in the context of gender partnership – partnership family.

Philosophical analysis of phenomenon of love, as one of the fundamental grounds necessary to form partner family, was performed. Socio-cultural characteristics of traditional Ukrainian family were analyzed. Further development had got analysis of family relations transformation in postmodernity. The main problematic issues of the state family policy in Ukraine were considered, and offered suggestions for their solution.

Цзян Чунсинь. Формування особистості у дискурсі китайської соціально-філософської думки.

Дисертаційне дослідження присвячене досягненню важливого процесу формування особистості людини, здійсненого крізь призму дискурсу китайської філософської думки. У дисертації наведено теоретичне узагальнення проблеми формування особистості людини і запропоновано вирішення наукової проблеми, що виявляється у обґрунтуванні особливостей буття феномену особистості в умовах китайського суспільства на різних етапах його існування, що стало об'єктом філософської рефлексії і знайшло своє відображення у концепціях людини та суспільства, розроблених китайськими мислителями. Суттєвим є обґрунтування феномену функціональної особистості, що є умовою існування китайського суспільства як органічного цілого, метою якого є збереження самоідентичності, тобто відсутності розвитку як процесу, що може призводити як до вдосконалення, так і до спрощення. Метою існування функціональної особистості є виконання її функціональних обов'язків, а метою її індивідуального розвитку – покращення власної ефективності, яка сприяє якнайкращому виконанню цієї функції.

TSZIAN CHUNSIN. Personality development in the discourse of Chinese socio-philosophical reflection.

Thesis to obtain the scientific degree of the candidate of philosophical sciences in speciality 09.00.03 – social philosophy and philosophy of history.

The thesis highlights the important process of personality development through the prism of Chinese philosophical reflection discourse. The problem of personality development is theoretically generalized. The author provides the solution to the scientific problem, namely the substantiation of peculiar features of the phenomenon of personality in Chinese society at various stages of its development, which became the subject of philosophical reflection and is included in concepts of human-being and society, developed by Chinese thinkers. The substantiation of the phenomenon of functional personality is of great importance as it is the condition of existence of Chinese society as an organic unity, which is aimed at preserving self-identity, i.e. absence of development as a process that can lead both to advancement and simplification. The purpose of life of functional personality is to perform functional responsibilities, the purpose of his or her individual development is to improve personal efficiency which facilitates optimal performance of the functions.

Нострифікація диплома:

ГНАТЕНКО ЕВГЕНИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ. Философский проект правового государства в культуре предреволюционной России.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.11 – социальная философия. – Институт философии Российской Академии наук. – Москва, 2002.

В интеллектуально-философской культуре предреволюционной России сложился своеобразный философский проект правового государства (в трудах В. С. Соловьева, Е. Н. Трубецкого, С. Л. Франка, С. Н. Булгакова, Н. А. Бердяева,

---

И. А. Ильина, Б. П. Вышеславцева и др.), опирающийся на систематическое исследование априорных критериев утопичности.

В методологическом отношении постановка основных исследовательских вопросов в рамках названного философского проекта (прежде всего вопрос о *возможности* правового государства в его априористской трактовке) осуществлялась в русле преемственности с кантовским трансцендентализмом.

Отличительной чертой философского проекта правового государства являлась постановка и всестороннее исследование вопроса “Как возможно правовое государство, когда существует истинная Церковь?”, не свойственного немецкому классическому идеализму.

В историко-культурном отношении возникновение и развитие философского проекта правового государства тесно связано со спором В. Соловьева со Л. Толстым о непротивлении и об основаниях непротивления.

Рецепция философского проекта правового государства в культуре предреволюционной России определялась сущностным положением в проекте идеи Церкви, которая приходила в столкновение с культурно обусловленными стереотипами в восприятии церковной проблематики образованной частью общества (интеллигенцией).

Спеціальність 09.00.10 – філософія освіти

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук

ГОНЧАРОВ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ. Світоглядно-культурологічна матриця українського вчителя.

У дисертації аналізуються проблеми та перспективи підготовки нового українського вчителя; підкреслюється роль та значення його професійної підготовки, формування дискурсного мислення та мовних компетенцій.

Підготовка учителя в педагогічному університеті здійснюється не ізольовано від суспільства, а в органічному зв'язку з ним. Зрозуміло, змістовну основу цього процесу визначають надбання (знання), здобуті в лоні науки. Однак, він не може не враховувати історичні традиції і загальний спосіб життя, виробничі і політичні відносини, соціальний досвід та надбання культури. Особливе навантаження у цьому вимірі покладається на культуру. І це – закономірно. Вчитель є носієм не тільки знання, але й культури; він не тільки навчає, але й виховує, формує ціннісний світ особистості, підвалини якого створюються в лоні культури. А це означає, що культура є своєрідною матрицею процесу підготовки учителя.

Вдосконалення підготовки сучасного вчителя розглядається з огляду на формування у нього високого професіоналізму, а також таких духовно-моральних цінностей, як демократизм, громадянська компетентність та толерантність. Наголошується, що толерантність як характеристика “нового вчителя” логічно узгоджується з такою рисою його підготовки, як людиноцентризм.

Розглядаються аксіологічні підходи в підготовці студентів як створення системи відбору, трансляції і формування у майбутніх фахівців провідних цінностей гуманістичної спрямованості, роль вчителя у цій системі. Професійно-етична модель сучасного вчителя, будучи зразком відношення педагога до своєї професії, виконує функції педагогічного ідеалу (ціннісно-орієнтуючу, формуючу, регулятивну, стимулюючу). Саме цим і визначається її роль у формуванні сучасного вчителя.

Підготовка нового вчителя розглядається з огляду на необхідність формування у нього науково-дослідницьких і творчих потенцій, їх застосування в навчально-виховному процесі, вихованні відповідних здібностей учнів.

Аналізуються відповіді процесу підготовки нового учителя на виклики ринкових відносин, що утверджуються у вітчизняному життєвому просторі.

GONCHAROV V. I. Ideological and cultural matrix of the Ukrainian teacher.

Thesis for a doctor degree in philosophy, speciality 09.00.10 – philosophy of education.

The author analyses the problems and prospects of developing a new Ukrainian teacher, emphasizes the role and importance of the teacher's training, discursive thinking and language skills formation.

Teacher training in the pedagogical university is never carried out in isolation from society but in organic connection with it. It is obvious that the content basis of this process is determined by knowledge gained in the field of science. Moreover, the historical traditions and common way of life, industrial and political relations, social experience and cultural heritage cannot be ignored. It is culture that is especially loaded in this dimension. And this

---

is only natural. The teacher is not only a bearer of knowledge but of culture as well; the teacher does not only teach but also educate, creates a world of the individual's values, which foundations are established in the heart of culture. And this means that culture is a kind of matrix of the teacher training process.

Improvements in modern teacher training are considered from the point of view of high professionalism formation and also include such spiritual and moral values as democracy, civic competence and tolerance. Tolerance is emphasized as a characteristic feature of "a new teacher" and is logically consistent with such aspect of training as anthropocentrism.

The thesis considers such axiological approaches to student training as a system of selection, translation and formation of leading humanistic values of future professionals, teacher's role in the system. Professional and ethical model of the modern teacher is an example of teacher's attitude to profession and carries out functions of pedagogical ideal (value-orienting, formative, regulatory, stimulating). That is what determines its role in shaping the modern teacher.

Training of new teachers is considered from the point of view of the necessity of forming the research and creative potentials, their usage in the educational process, and in development of relevant abilities of students.

The paper analyses the responses of the new teacher training process to the challenges of market relations which are established in domestic living space.

КИВЛЮК ОЛЬГА ПЕТРІВНА. Становлення інформаційної педагогіки в умовах глобалізації: філософський аналіз.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу процесу глобалізації освіти та визначенню сутності, обґрунтуванню методологічного та світоглядного значення, етапів, напрямків становлення інформаційної педагогіки в умовах глобалізації та її впливу на формування самостійної творчої особистості. Показано, що впровадження інформаційної педагогіки в українському контексті є одним з головних чинників становлення і розвитку інноваційно-інформаційного суспільства. Головними засадами впровадження інформаційних освітніх технологій є насамперед висока інформаційна культура особистості, що базується на загальнолюдських цінностях та адекватній інноваційно-інформаційному суспільству моделі морального виховання його членів.

Визначено положення про можливості та межі практичної реалізації інформаційної педагогіки, параметри розвитку інформаційної педагогіки впродовж життя, сутність феномену безперервної освіти. Узагальнено розуміння вектору розвитку освіти, трансформації змісту та використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання та основних напрямів інформатизації навчального процесу під тиском глобалізації та інформаційної революції.

Розкрито об'єктивну обумовленість і потребу інформатизації освіти як єдиного засобу швидкісної передачі інформації, інтенсифікації навчально-виховного процесу, нарощування об'єму знань, підвищення дієвості контролю успішності учнів та студентів, розширення інтелектуальних можливостей учасників навчально-виховного процесу.

KYVLIUK O. P. Becoming of Information Pedagogy in the Context of Globalization: Philosophical Analysis.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 09.00.10 – philosophy of education.

Dissertation is devoted to the complex analysis of globalization of education and determining essence, substantializing methodological and philosophical meaning, stages, directions of the becoming of information pedagogy in the context of globalization and its impact on the formation of independent creative personality. It was shown that introduction of information pedagogy in Ukrainian context is one of the main factors of becoming and development of innovative information society. The main principles of the implementation of information educational technologies is primarily a high information culture of a personality based on values and adequate innovation and information model of moral education of its members that are common for society.

Provisions about possibilities and limits of practical realization of information pedagogy, parameters of development of information pedagogy throughout life, essence of the phenomenon of continuing education were determined. Understanding of vector of development of education and transformation of content and use of information and communication technologies of education and main directions of informatization of educational process information under the pressure of globalization and information revolution were generalized.

Objective conditionality and the need for informatization of education as the only means of high-speed data transmission, intensification of educational process, increasing the volume of knowledge, improvement of efficiency of pupils' and students' performance control, expanding intellectual capacities of members of educational process were revealed.

КУЛІНЕНКО ЛІЛІЯ БОРИСІВНА. Праксеологічний вимір модернізації вищої педагогічної освіти.

Аналізується вплив модернізації вищої педагогічної освіти на формування професійно-особистісного підходу до підготовки сучасного вчителя. У дисертації створено філософську концепцію практичної підготовки майбутніх педагогів як одного з напрямів їхнього професійного. Побудована на суб'єкт-суб'єктній парадигмі, вона передбачає розуміння навчального закладу як сфери реалізації розмаїття проявів людської сутності; визнання досвідної природи знання поряд з іншими його джерелами; звернення до формотворчої сутності практичної діяльності та її ціннісної наповненості; актуалізацію соціального, морального досвіду особистості та її саморозвитку. Доведено, що світоглядно-філософські засади практичної підготовки майбутніх педагогів мають ґрунтуватися на принципі світоглядного плюралізму та положенні про коеволюційні детермінанти світогляду; визнанні сенсожиттєвих ознак сучасних гуманістичних стратегій та інновації як головного критерію й імперативу утвердження особистості, розумінні творчості як архетипу її життєдіяльності.

KULINENKO L. B. Praxeological Dimension of Higher Pedagogical Education's Modernization.

The thesis is for doctoral degree in Philosophical Sciences on specialty 09.00.10 – Philosophy of Education.

The author analyzes the modernization influence of higher pedagogical education on forming of professional and personal approach to contemporary teacher's preparation. She developed the philosophical conception of practical training of future teachers as one of their professional development's way. Based on subject-subjective paradigm, it includes the understanding of educational institution as a sphere of diverse realization of human nature manifestations, the recognition of experiential nature of knowledge along with its other sources; appeal to the creative nature of practice and its value essence; actualization of social, moral experience of personality and her/his self-development. It is proved that philosophical basis of teachers practical training are the principle of worldview pluralism and the position of co-evolutionary worldview determinants, recognizing of creative features of modern humanistic strategies and innovation as the main criterion and the imperative of personality's becoming, understanding of creativity as archetype of future teachers' life activity.

ЛИНОВИЦЬКА ОЛЕСЯ ВІКТОРІВНА. Освітня парадигма відповідальності: філософське осмислення.

Відповідальність освіти аналізується як соціальний інститут, що забезпечує процес і результат засвоєння особистістю певної суми знань, формування її компетенцій, світогляду та культури. В роботі підкреслюється, що освіта не може здійснюватись на "безвідповідальній основі". Кожен, хто входить в цей процес, має свою міру відповідальності. Загальна відповідальність, що розпочинається з визначення державної політики в галузі освіти, покладається на державу. Ця відповідальність делегується установам і відомствам, які керують освітньою галуззю, а також розповсюджується на конкретних керівників і виконавців – всіх учасників навчально-виховного процесу, включаючи педагогів, батьків і дітей.

Доведено, що освіта має активно сприяти формуванню нової ціннісної системи суспільства – відкритої, варіативної, духовно та культурно наповненої, толерантної, здатної забезпечити становлення громадянина і патріота, консолідувати суспільство на засадах пріоритету прав особистості, зменшення соціальної нерівності.

Розглянуто відповідальну державну політику в галузі освіти, сутність змістовної відповідальності закладів освіти і відповідальність у сфері підготовки педагогічних кадрів. Здійснено структурування відповідальності в освіті за її суб'єктами, кожному з яких визначено міру відповідальності й імператив її забезпечення. Чітко встановлено суб'єкт-суб'єктний вимір відповідальності, міру усвідомлення кожним суб'єктом рівня власної свободи і відповідальності в навчально-виховному процесі.

Вибудовано архітектуру відповідальності учня й студента в контексті реалізації їх академічних свобод, підвищення дисципліни навчального процесу, академічної чесності та ролі студентського самоуправління. Визначено науковий інтеграл і гуманітарну складову освітнього процесу як підставу забезпечення належної соціокультурної відповідальності освіти.

LYNOVYTSKA O. The Educational Paradigm of Responsibility: a Philosophical Reflection.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 09.00.10 – philosophy of education.

Education responsibility is being analyzed as social institute which provides the process and outcome of the acquiring a certain amount of knowledge by a person, forming of his competences, ideology and culture. This article highlights education can not be implemented on “irresponsible base”. Everyone who enters this process has his own measure of responsibility. Overall responsibility that begins with the definition of state educational policy is being relied on the state. This responsibility is delegated to agencies and departments that manage educational sector and also extends to the specific leaders and executives – to all members of educational and tutorial process, including teachers, parents and children.

It is proved that education should actively promote a new value system of society- an open, variable, spiritually and culturally filled, tolerant, able to ensure the formation of a citizen and patriot, consolidate society on the basis of priority of individual rights, reducing social inequality.

It is considered the responsible state educational policy in the educational sector, the essence of meaningful educational accountability of educational institutes and the responsibility in the teachers training sector. Structured accountability in education for its subjects was developed, mayor liability and the assurance imperative for each subject was defined. Subject-subjective dimension of responsibility, awareness of own level of freedom and responsibility in educational and tutorial process by each subject were clearly defined.

The architecture of disciple and student responsibility in the context of their academic freedom, educational process discipline improvement, academic honesty and the role of student self-government was elaborated. Scientific integral and humanitarian integral part of the educational process as a basis to ensure proper social and cultural accountability of education were defined.

ТИМОШЕНКО ОЛЕНА ІВАНІВНА. Філософія педагогічних технологій в контексті сучасних освітніх тенденцій.

Трансформації у сучасній системі вищої освіти пов’язані з розвитком та використанням високих педагогічних технологій. Високими педагогічними технологіями є ті технології, які постають продуктом педагогічного синтезу останніх досягнень гуманітарних, технічних, економічних та інших наук, а також за рахунок застосування яких на практиці сумарний освітній результат на декілька порядків перевищує вкладені у педагогічний процес зусилля. Такий педагогічний синтез можливий на основі філософськи обґрунтованих ціннісно-світоглядних принципів та відповідній методології. Особливостями високих педагогічних технологій як невід’ємного елементу модернізації системи вищої освіти є: філософсько-світоглядний плюралізм, ціннісно-світоглядне обґрунтування, морально-етична відповідальність авторів педагогічних технологій, наукове забезпечення педагогічних інновацій, впровадження інформаційних технологій, підпорядкування технологічної сторони педагогічних технологій педагогічній, опертя на педагогічний дискурс, розвиток культури креативного, нелінійного, ймовірного мислення. Особливості високих педагогічних технологій можуть розглядатися як ризики для традиційної системи освіти, однак відкривають велике поле для творчості для тих, хто їх розробляє та застосовує у інноваційному навчально-виховному процесі. Зростання сегменту приватних навчальних закладів багато в чому пов’язане з тим, що значна частка

освітніх послуг постійно здешевлюється через їх високу технологізацію. Впровадження високих освітніх технологій у ринкових умовах дає інноваційний ефект тоді, коли вони використовуються як чинники конкурентної переваги.

TYMOSHENKO O. I. Philosophy of pedagogical technologies in the context of contemporary education moves.

Thesis is for Doctor degree in Philosophical Sciences. Specialty – 09.00.10 – Philosophy of Education.

Transformation in the modern system of higher education is connected with the development and use of high pedagogical technologies. High pedagogical technologies are those technologies which are the product of pedagogical synthesis of the last achievements of humanitarian, technical, economic and other sciences, and also due to application of which in practice a total educational result on a few orders exceeds the efforts inlaid in a pedagogical process. Such pedagogical synthesis is possible on philosophically developed principles of valued-world views and proper methodology. The features of high pedagogical technologies as an inalienable element of modernization of the system of higher education are: philosophical world view pluralism, valued- world view justification, moral-ethical responsibility of authors of pedagogical technologies, scientific providing of pedagogical innovations, implementation of informational technologies, submission of technological side of pedagogical technologies to pedagogical, support on pedagogical discourse, development of culture of creative, nonlinear, probablistic thought. The features of high pedagogical technologies can be examined as risks for the traditional system of education, however open the large field for creation for those, who develops them and applies in innovative an educational process. Growth of segment of private educational institutes is in a great deal related with the considerable particle of educational services is constantly reduced in price through their high technology. Implementation of high educational technologies in the conditions of markets gives an innovative effect then, when they are used as factors of competitive edge.

Колективне рецензування (поглиблене):

ПАШКОВ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ. Трансформація післядипломної педагогічної освіти: філософсько-освітній аналіз.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.10 – філософія освіти. – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2013.

У дисертаційній роботі здійснена спроба філософського осмислення феномену післядипломної педагогічної освіти. Проблемна ситуація, на вирішення якої спрямована ця дисертаційна робота, полягає в протиріччі між соціальними потребами розвитку єдиної концепції професійної педагогічної освіти країни в сучасних умовах і відсутністю розгорнутих наукових досліджень з філософсько-освітнього аналізу даної концепції. Визнана методологічна значущість системно-діяльнісного підходу для розвитку ППО. Вносяться певні корективи у визначення специфіки трансформації сучасної системи ППО.

Виявлено природу й джерела цінностей післядипломної педагогічної освіти. Аксиологічність системи сучасної ППО як її ціннісна складова несе в собі духовну, культурну місію формування особистості в суспільстві. Це пояснюється тим, що система ППО в цілому антропологічна за своєю природою. Показується, що сучасний світовий розвиток характеризується двома провідними тенденціями – глобалізації та інформатизації. Обґрунтовується, що глобалізація та інформатизація впливають на інститут ППО, бо для освіти виникають нові реалії, нові проблеми, які потребують розв’язання, це пов’язано з необхідністю осмислення і зміни парадигмальних основ сучасної ППО.

В дисертації розкрито зміст концепції академічної освіти, орієнтованої на соціокультурні трансформації “суспільства знання” (“Knowledge-Society”), обґрунтована соціокультурна роль академії післядипломної педагогічної освіти в продукуванні ідеалу успішності педагога, окреслено найважливіші тенденції модернізації української післядипломної педагогічної освіти.

PASHKOV V. V. Transformation of Postgraduate Teacher Training: Philosophical and educational analysis.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy by speciality 09.00.10 – philosophy of education. – Kharkiv National Pedagogical University after G.S. Skovoroda. – Kharkiv, 2013.

In the thesis was made an attempt of philosophical understanding of the phenomenon of Postgraduate Teacher Training (PTT). The problem situation to be solved by this thesis is in the contradiction between the social needs of the development of a single concept of professional pedagogical education in the country under current conditions and the lack of detailed research on the socio-philosophic analysis of the concept. Methodological importance of a system-active approach to the development of Postgraduate Teacher Training was recognized. Some adjustments in determining the specificity of the modern transformation of PTT were made.

Nature and sources of PTT were determined. Axiology of the system of the modern PTT as its valuable element carries the spiritual and cultural mission of the formation of personality in society. This is because the system of PTT is anthropological by nature. Here was shown that the development of the modern world is characterized by the major trends – globalization and informatization. It is substantiated that globalization and informatization affect PTT system as in education there are new realities, new problems to be solved, that is due to the necessity of understanding and changing the paradigm of the foundations of the modern PTT.

In the thesis was revealed the concept of academic education which focuses on the social and cultural transformation of “Knowledge-Society”, was substantiated social and cultural role of academy of PTT in the production of success of a teacher and was outlined the most important trends of modernization of Ukrainian PTT.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук**

БРЕГІН МИХАЙЛО ГРИГОРОВИЧ. Філософське осмислення трансформації системи освіти у процесі становлення інформаційного суспільства.

Здійснена концептуалізація явища трансформації сучасної системи освіти у дискурсі становлення інформаційного суспільства. Проаналізовано з позицій філософського аналізу теоретичні та методологічні засади суспільних перетворень у сучасному світі та їх вплив на розбудову системи освіти, досліджено його онтологію, функціонал, а також антропологічні, змістовні, аксіологічні, кадрові, технологічні контексти. Співставленні між собою поняття “інформаційне суспільство”, “трансформація системи освіти”, “мережева освіта”. Подано проблеми соціального прогнозування та планування освітніх змін в умовах побудови інформаційного суспільства. Обґрунтовано, що перехід до інформаційного суспільства в Україні є об’єктивною необхідністю, що залучає її до становлення глобальної освіти у глобалізованому кіберпросторі. Доведено, що в умовах становлення інформаційного суспільства антропологічна та аксіологічна зорієнтованість трансформації сучасної системи освіти зумовлює її зміну на користь діалогової взаємодії та необхідності впровадження особистісно орієнтованого підходу в навчально-виховний процес.

BREGIN M. G. Philosophical evaluation of the education system transformation in the process of information society formation.

Thesis to obtain the scientific degree of the candidate of philosophy in speciality 09.00.10 – philosophy of education.

The phenomenon of modern educational system is conceptualized in the discourse of information society formation. Theoretical and methodological bases of social transformations in modern world and their influence on the development of the educational system are analyzed. Its ontology, functional and anthropological, contentive, axiological, professional and technological contexts are investigated. The notions “information society”, “transformation of educational system” and “net educational system” are compared. The problems of social forecasting and planning in the process of information society formation are provided. It is proved that the transition to the information society in Ukraine is the objective need, which involves it in the formation of global education in globalized cyberspace. It is demonstrated that in the process of information society formation the anthropological and axiological orientations of modern educational system transformation lead it to the domination of dialogue interaction and implementation of person-centered approach in the educational process.

ПАВЛОВА ГАННА ВІКТОРІВНА. Якість освіти: філософський вимір та контекстуальні особливості.

У дисертації проведено критичний аналіз стану розробки проблеми якості освіти, здійснено історично-філософський аналіз якісних характеристик освіти, який розкриває зміни специфіки об’єкту крізь призму визначення його властивостей під час розгляду освітніх парадигм.

Аспектом новизни даної дисертаційної роботи виступає аналіз проблеми якості освіти в історико-філософському контексті, визначення якості освіти як категорії крізь призму філософського виміру, а також аналіз аксіологічного виміру якості освіти. Розкрито специфіку проблематики визначення якості освіти, яка виходить із протиріччя між сучасними потребами суспільства та результатами діяльності освітніх систем, які не завжди і не в усьому відповідають таким потребам. Обґрунтовано ідею, що якість освіти в філософському контексті відображає сукупність якісних характеристик освіти як освітньої системи, що самоорганізується та еволюціонує в своїй здатності відповідати встановленим та передбаченим потребам окремих особистостей та соціуму. Обґрунтовано ідею, що сутність цієї категорії обумовлюється тим, що якість освіти є динамічним процесом, що визначається не лише результатом освітньої діяльності, але і можливим результатом як процесом формування якісних характеристик освіти, де такий результат уможливорюється внутрішнім потенціалом та зовнішніми умовами.

PAVLOVA G. V. Quality of Education: Philosophical Dimension and Contextual Peculiarities.

Thesis for a Candidate Degree in Philosophy. Speciality 09.00.10. – Philosophy of Education.

A critical analysis of the state of the study of the problem of quality of education and a historical and philosophical analysis of the qualitative characteristics of education revealing the transformation of the object's peculiarities through the definition of its attributes while studying education paradigms are given in the thesis.

Analyzing quality of education in the historical and philosophical context, defining quality of education as a category in a philosophic dimension, and analyzing an axiological dimension of quality of education is the novelty of the thesis. The manuscript deals with the peculiarities of defining quality of education which follows from the contradiction between the needs of the society of nowadays and the outputs of education systems that cannot always meet the needs of that kind. It is grounded that in a philosophical context quality of education reflects gross attributes of education as a system, being self-organizing and evolving in its capacity to meet the requirements of individuals and the society, the needs being set, predicted, and forecast. It is also grounded that the essence of the category should be realized considering quality of education as a dynamic process which is influenced on not only by the outputs of education, but by a possible impact as a process of the formation of education attributes, the impact being predetermined both by the internal potential and external environment.

Зміст

2011 рік	7
Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.....	8
Спеціальність 09.00.10 – філософія освіти	20
2012 рік	28
Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.....	28
Спеціальність 09.00.10 – філософія освіти	45
2013 рік	52
Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.....	52
Спеціальність 09.00.10 – філософія освіти	69

Науково-інформаційне видання

ЗВІТ ПРО РОБОТУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ Д 26.053.16
В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
(2010–2013 роки)

Інформаційний бібліографічний покажчик

Укладач:

Крохмаль Н. В., кандидат філософських наук, доцент.

Відповідальна за випуск:

Бех В. П., доктор філософських наук, професор.

Технічний редактор – Т. С. Меркулова

Верстка – Т. М. Ветраченко

Підписано до друку 23 вересня 2013 р.
Формат 60x84/8 Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 9,87. Облік. видав. арк. 5,42.
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова. 01030, м. Київ, вул. Пирогова, 9.
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002
(044) 239-30-26
Інформаційне видання